

DECEMBER 1999 JAARGANG 24 NUMMER 3-4

ARGUS

DE STEM VAN SPRAKELOZE WILDE DIEREN

COLOFON

ISSN 0166-5073

Argus is het kwartaalijdschrift van De Faunabescherming, Amsteldijk Noord 135, 1183 TJ Amstelveen, Telefoon (020) 641 07 98. Argus wordt toegestuurd aan donateurs die minstens fl. 30,- per jaar betalen via Postbanknummer 3522188 te 's-Graveland. Sympathisanten betalen minstens fl. 10,- per jaar en ontvangen jaarlijks de Fauna-Nieuwsbrief. Indien u de De Faunabescherming testamentair wenst te gedenken, wordt u verzocht contact op te nemen met de penningmeester.

Redactie

Gerard Ellenbroek, Bob Hagen, Pauline de Jong,
Niko Koffeman, Harm Niesen, Norman van Swelm,
Catelijne Verhoeven en Harry Voss.

Redactieadres

Gerard Ellenbroek, Ratelaar 47, 7322 GM Apeldoorn,
Telefoon (055) 360 43 35, Telefax (055) 360 43 36

Fotoredactie

Rob Busser, Berkelsingel 5, 7201 BK Zutphen,
Telefoon (0575) 51 54 62, Telefax (0575) 54 61 43

Vormgeving

studio RB Vormgevers, Zutphen.

Druk

Tesink bv, Zutphen

Donateursadministratie

Postbus 150, 6870 AD Renkum

Doelstelling

De Faunabescherming is een landelijke organisatie. Haar doel is een ethisch en wetenschappelijk verantwoord faunabeleid. De Faunabescherming tracht haar doel te bereiken door het bepleiten van verbetering in de wetgeving, het propageren van milieuvriendelijke beheersmaatregelen, het stimuleren van onderzoek en het bekend maken van onderzoeksresultaten aan beleidsinstanties en publiek.

Bestuur

I. v.d. Abeele, R. Boeve-Bant, M.C.J. Bouterse, R. Busser,
G.A. Ellenbroek, A. Hertsenberg, A.P. de Jong, N. Koffeman,
H.H. Niesen, J. Poeder, R. Stockmann, S.H.D. Voss.

Adviseur

G. Udo

Secretariaat

Mw. A. P. de Jong, Amsteldijk Noord 135,
1183 TJ Amstelveen,
Telefoon (020) 641 07 98, Telefax (020) 647 37 00,
E-mail: faunabescherming@wxs.nl

Penningmeester

Mw. R. Boeve-Bant, Bergsepad 6,
1244 PS Ankeveen, Telefoon (0294) 25 13 19

Knipselkrant

Zes keer per jaar verschijnt de Fauna-Knipselkrant, een bloemlezing van de in de Nederlandse pers verschenen artikelen over jacht en faunabeleid. U kunt zich abonneren door overmaking van fl. 15,- per jaar op Postbanknummer 116072 ten name van donateursadministratie De Faunabescherming te Renkum, onder vermelding van 'Knipselkrant'. Voor de krant bestemde knipsels kunnen worden gestuurd naar: Fauna-Knipselarchief, Ollieslagershorst 103, 7328 NM Apeldoorn.

INHOUD

4 Harm Niesen: Naar een verantwoord faunabeheer? Vaste rubriek: Het verlenen van vergunningen voor het afschieten van (beschermde) diersoorten lijkt steeds meer regel dan uitzondering te worden....

5 Ingezworen Bijzonder beeld van de hofjacht

6 Harm Niesen: Eerlijk hamsteren De strijd om het behoud van de Limburgse hamsters ontaardt in een ordinaar gevecht om publiciteit en geld.

6 Marijke Santen: 'Hengelsport' Ingezonden mededeling

6 Niko Koffeman: Jagers worden 'natuurbeheerders'

8 Pauline de Jong: Holenduiven opgeofferd voor onkunde jagers Om bij de houtduivenjacht in de Flevopolder problemen te voorkomen wordt de holenduif zijn beschermde status ontnomen.

10 Jan Bouterse: De Faunabescherming op (een) plezierjacht Verslag van de varende jaarvergadering van De Faunabescherming.

22 Natuurmonumenten worstelt met vossen Steeds meer dreigt de vos de dupe te worden van het soortengerichte terreinbeleid van Natuurmonumenten. Met alle gevolgen van dien...

28 Pauline de Jong: Jachtvergunningen in strijd met de wet

37 Niko Koffeman: Internist waarschuwt voor ernstige lichamelijke risico's van jacht

37 Faunabescherming vraagt koninklijke houtvester om opheldering over kans op vervuiling en besmetting fauna

38 Gerard Ellenbroek: Ongerepte Noord-Amerikaanse natuur in record tempo ten onder Deel 5 van de serie 'Het Genadeschot'.

43 De buit van vos(s) Vaste rubriek.

44 Bob Hagen: Millennium-jachtoverpeinzingen van een jager

45 Gerard Ellenbroek: Jachtoerisme column.

46 Tom Bade & Niko Koffeman: Terlet vlieg op naar Teuge Waarom een nieuw pachtcontract voor een zweefvliegcentrum midden in de Veluwe natuur ongewenst is.

48 Geurt Besselink: Jonge vossen voor de lens

Special: Het Nationaal 'Eet geen wild diner'
Uitgebreide aandacht voor het bijzondere diner dat De Faunabescherming op 18 oktober jl. in Kasteel Doorwerth organiseerde tegen het eten van wild, (pagina 13 t/m 21 en pagina 29 t/m 36)

Beste lezers,

Voor u ligt de laatste Argus van 1999 en hoe verleidelijk het ook is, we zullen het niet hebben over het Millenniumnummer. Dat neemt niet weg dat het toch een heel bijzondere editie is. In deze Argus, een dubbelnummer, besteden we veel aandacht aan de recente actie van De Faunabescherming tegen de steeds opdringerige promotie voor het eten van wild rond de feestdagen. Op 18 oktober jl., een week voor het door de jagers georganiseerde 'Nationale wilddiner', serveerde De Faunabescherming in Kasteel Doorwerth bij Oosterbeek 'Het Nationale Eet-geen-wild-diner'. Met gastsprekers, gedrukte informatie en natuurlijk een volledig vleesloze maaltijd werd een publiek van journalisten, fotografen en andere genodigden duidelijk gemaakt waarom het eten van 'wild' niet alleen vanwege de relatie met de plezierjacht maar ook om gezondheidsredenen ernstig moet worden afgeraden. Om u deelgenoot te kunnen maken van deze succesvolle actie hebben we een groot gedeelte van de informatie, die De Faunabescherming tijdens het diner aan haar gasten aanbood, voor u in een apart katern in deze Argus opgenomen. In het katern vindt u bovendien een aantal smakelijke, vegetarische recepten. Wij hopen u hiermee een plezier te doen.

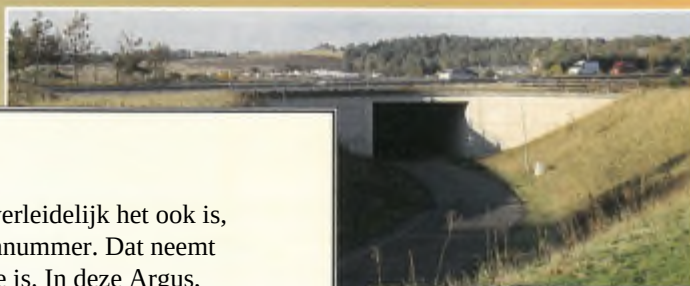
In dit nummer besteden we voorts onder meer aandacht aan de perikelen rond de jacht op de holenduif in de Flevopolder, de 'reddingsactie' van de hamster in Zuid Limburg, de campagne die Natuurmonumenten momenteel voert tegen de vos en natuurlijk een verslag van de 'varende' jaarvergadering van De Faunabescherming op de IJssel bij Kampen.

Binnenkort zult u de informatie van De Faunabescherming overigens niet alleen meer op papier maar ook digitaal kunnen bekijken. Wij zijn druk doende om een internet-site op te zetten waarmee wij u in de actuele zaken op de hoogte kunnen brengen. U hoort daar spoedig meer over.

Tenslotte rest ons nog u, mede namens het bestuur van De Faunabescherming, prettige feestdagen en een heel voorspoedig 2000 toe te wensen.

Redactie Argus

Omslag: Zwanenzang of zwijnenzang? Op 8 december 1999 velt de Kamer een oordeel over de zwijnenjacht. Zal het dan toch eindelijk afgelopen zijn? (foto: Geurt Besselink).

NAAR EEN VERANTWOORD FAUNABEHEER?

Broedende fuut
(foto: Rob Busser).

De aandachtige lezer van dit tijdschrift zal het antwoord zelf wel kunnen geven. Tenminste, als hij of zij overtuigd is geraakt door de niet zo optimistische teneur van de meeste artikelen in Argus. Toch blijkt de praktijk regelmatig nog treuriger dan we ons konden voorstellen. De Flora en faunawet komt er aan. Of liever, hij is twee jaar geleden al aangenomen, maar nog steeds niet van kracht. Omdat het ministerie er nog altijd niet in is geslaagd de bij deze wet horende Algemene Maatregelen van Bestuur klaar te krijgen, zal hij naar verwachting pas halverwege volgend jaar echt in werking treden. Het goede nieuws is, dat veel overheden al rekening houden met de beperkingen van de nieuwe wet bij de vaststelling van hun beleid. Zo heeft de staatssecretaris de waterwildjacht alvast beperkt, jacht op ganzen behoort daarmee definitief tot het verleden. Het slechte nieuws is, dat het schieten daarmee niet ophoudt. Het kan niet vaak genoeg worden gezegd: er worden in de wet twee heel verschillende termen gebruikt voor het schieten van in het wild levende dieren. Jagen is het schieten van de zes 'wild' soorten: patrijs, haas, wilde eend, houtduif, konijn en fazant. De jachtsoorten zijn vrij te 'benutten' voor iedere jager, alleen de patrijs moet even met rust worden gelaten. Alle overige soorten zoogdieren en vogels - met uitzondering van soorten als mol, muskusrat, woelrat en andere muizen en rattensoorten - zijn straks beschermd. Vos en zwarte kraai dus net zo goed - of slecht - als visarend en

zeehond. Want in de praktijk blijken er steeds vaker en steeds gemakkelijker vergunningen te worden gegeven om op beschermde soorten te schieten en vaak gedurende een langere periode dan vroeger mogelijk was in het geopende jachtseizoen. Het heet dan geen jacht meer, maar beheer. Volgens Van Dale is er helemaal niet zo'n duidelijke relatie tussen schieten en beheren, maar naar de mening van het ministerie van LNV is het in de nieuwe wet wel degelijk synoniem: een dier dat wordt beheerd, overleeft het niet. Beheren is per definitie dodelijk. In geval een diersoort schade aanricht - of aannemelijk gemaakt kan worden dat dat binnenkort gaat gebeuren - en alternatieven niet hebben geholpen, wordt maar al te gemakkelijk een vergunning verleend om te gaan schieten. De toekomst ziet er wat dit betreft echt somber uit. De aanvragen voor de vergunningen zijn vaak slecht onderbouwd. Geen ambtenaar gaat de aanvraag écht controleren. Ze worden verleend aan jagersclubs zodat niemand weet wie nu werkelijk mag schieten. Ze worden verleend voor krankzinnig lange perioden en ga zo maar door. Ter illustratie een paar van de meest extreme voorbeelden: vergunning voor het afschieten van kramsvogels in de maand augustus (!) voor schade aan fruit, vergunning voor het jaarlijks afschieten van tachtig futen in viskweekvijvers voor de hengelsport, vergunning om het hele jaar door op hazen te schieten, vergunning om 's nachts met de lichtbak op vossen te schieten om gewassen te beschermen of omdat ze een

gevaar zijn voor vliegtuigen, vergunning om meerkoeten te schieten omdat ze biezen eten. Natuurlijk proberen wij, en meestal met succes, hier bezwaar tegen te maken maar jagers en landbouwers kunnen veel meer smoezen verzinnen om het jachtseizoen te verlengen dan wij kunnen ontzenuwen. Het verlenen van een vergunning zou een uitzondering moeten zijn. Tenslotte is het niet voor niets een handeling, die in feite in strijd is met de wet. De huidige praktijk is echter

Haas (foto: Arnoud v.d. Berg).

tegenovergesteld. Vergunningen gaan als warme broodjes over de toonbank. Bovendien moet er een instantie komen die de vergunningen streng controleert. Daar is nu geen sprake van. De vergunning wordt al verleend, als de aanvraag redelijk kan zijn. En als wij er niet naar kijken doet niemand het.

Harm Niesen

INGEZWOREN

Wanneer in aanzien staande en aan tradities hechtende jagers (zoals leden van het koninklijk huis) hun eerste zwijn ('zwartwild') schieten, worden ze ingezworen met een heel oud maar merkwaardig ritueel. Ze worden geacht met een harts-vanger (een tweesnijdend scherp dolkmes met kartelrand) de borstkas van het zwijn open te kerven, met de blote handen het hart eruit te graven en vervolgens met bebloede handen eerst de jagermeester en vervolgens de leden van het jachtgezelschap een kruidenbitter te serveren. Daarna komt een nog merkwaardiger onderdeel van het ritueel: de jager moet zijn broek laten zakken en krijgt met het bebloede mes drie tikken voor de billen. Vervolgens is hij ingezworen als zwartwildjager. Het laatste onderdeel van het ritueel vindt overigens alleen plaats wanneer er uitsluitend intimi aanwezig zijn. Zijn er 'vreemde jagers of dames' bij het gezelschap, dan wordt dit onderdeel soms overgeslagen.

In NRC van donderdag 21 oktober jl. is een verwijzing naar dit drietikken-ritueel te vinden in een artikeltje over jagersjargon.

Nooit eerder zijn er foto's van de buit van het Hof (of van andere zwijnenjagers) gepubliceerd waarop zo duidelijk de met een plankje opengesperde borstkas te zien is. Tijdens de eerste hofjacht van dit seizoen op vrijdag 22 oktober zijn er overduidelijk twee vooraanstaande zwartwildjagers 'ingezworen'. Er bestaan aanwijzingen dat Prins Willem Alexander en mogelijk Maxima die dag ook aanwezig waren bij de jachtpartij. Bekend is dat Maxima (en haar vader) hartstochtelijke jagers zijn. Anders dan tijdens andere hofjachten waarbij de jagers met limousines en jeeps het veld door rijden, was er dit keer sprake van een gesloten koets met een vierspan paarden ervoor. Dat wijst op bijzondere gasten en is sinds De Faunabescherming in 1985 haar waarnemingen begon niet voorgekomen, anders dan bij de koninklijke wildschouw op de derde zaterdag van september.

De foto is gepubliceerd in Nieuwe Revu van 27 oktober jl. en is gemaakt door Harry Voss.

Het lied van de 'vos-is-de-klos-want-de-jager-loopt-los'

*'k Ben niet bang voor de wilde dieren
in het bos, in het bos,
'k ben niet bang voor de wilde dieren, in het bos.*

*Maar de meeste wilde dieren
zijn wel bang, in het bos,
want elk jaar zijn daar veel dieren - steeds de klos.*

*Steeds de klos van alle jagers
telkens weer, elke keer,
want wat hebben die belagers: een geweer.*

*Daarmee schieten ze fazanten
en konijn, het is droef,
ook de vos en zijn trawanten: pief, paf, poef.*

*En als jij dan heel voorzichtig
protesteert: hou toch op!
wordt de jager heel erg driftig - in zijn kop.*

*En die wil dan nog meer knallen
in het bos, op de vos,
en die ziet dat dier graag vallen: total loss.*

*Lieve mensen, beste dieren
luister goed allemaal,
wij gaan jullie nu vertellen - de moraal:*

*Je kunt beter maar wel bang zijn
en voorzichtig, in 't bos,
want daar lopen heel veel jagers - nog steeds los.*

*Daarom zingen wij opstandig
tot de jagers, met kracht:
mensen wordt toch eens verstandig: stop de jacht!*

Jan Bouterse

*Dit lied werd tijdens de jaarvergadering gezongen
op de melodie van
'Zeg Roodkapje waar ga je heen'.*

EERLIJK HAMSTEREN

Dit voorjaar werden de 'laatste drie' Limburgse hamsters door Das en Boom in verzekerde bewaring gesteld. Wij hebben ons daar behoorlijk over opgewonden. Omdat we, onder andere op gezag van de Hamsterwerkgroep Limburg, geen moment geloofden dat het werkelijk de laatste drie waren. En omdat, mochten het onverhoopt wèl de laatste drie zijn, daarmee toch ook geen verantwoord fokprogramma op zou zijn te zetten. Laten we nou dubbel gelijk hebben gekregen. Inventarisaties in de nazomer leverden een twintigtal min of meer bewoonde burchten op. Er was dit voorjaar dus wel degelijk sprake van volksverlakkerij. Is dat erg? Het was toch voor een goed doel? Ja, dat is erg en nee, het was niet voor een goed doel. Natuurbeschermingsorganisaties zijn verplicht hun uitspraken op een goudschaaltje te wegen als zij de publiciteit zoeken. De pers kan de uitspraken zelf meestal niet controleren. Zij moet kunnen afgaan op de als feiten verkondigde mededelingen van de natuurbeschermingsorganisaties. Als die achteraf zo overduidelijk in strijd zijn met de waarheid, brengt dat ernstige schade toe aan de betrouwbaarheid van alle natuurbeschermers. Das en Boom kan alleen zo lichtvaardig omgaan met die betrouwbaarheid, omdat ze geen directe

tegenstanders hebben. Anders dan faunabeschermers zijn zij dikke vrienden met jagers. Bij ons ligt dat even anders. Jagers zullen geen gelegenheid voorbij laten gaan een onvolkomenheid in onze berichtgeving breed uit te meten. Dubbel gelijk. Want de drie geïnterneerde hamsters doen het niet. Waarschijnlijk last van een flinke stress na het vangen. Niet zo onverwacht bij knaagdieren, maar kennelijk niet voorzien door de 'deskundige begeleidingscommissie'. Wie gedacht zou hebben dat dit alles aanleiding zou zijn tot enige bescheidenheid bij de hamsteraars, komt bedrogen uit. Zelf vinden ze kennelijk, dat ze het publiek maar een klein beetje bedrogen hebben. Van de bekende Nederlanders, die de wacht hielden bij de 'laatste drie' hamsters, is geen enkel commentaar vernomen. Zij moeten zich toch ook behoorlijk genomen voelen. Helaas is deze geschiedenis nog niet ten einde. Das en Boom heeft van staatssecretaris Faber vergunning gekregen om Limburg van nog eens twaalf hamsters te ontdoen! De ezel stoot zich wel degelijk meermaals aan dezelfde steen. Wij hebben tegen deze vergunning bezwaar aangetekend. Omdat er van herintroductie geen sprake kan zijn zolang er nog dieren in het wild voorkomen. Maar vooral omdat, hoe weinig het er ook nog zijn, de overlevingskans in een aangepast habitat veel groter is dan in gevangenschap. De provincie Limburg heeft daar in samenwerking met natuurbeheerders, inmiddels voor gezorgd. Alleen rust en een goed biotoop kan een kwetsbare soort redden. En kwetsbare soorten hebben ze in Limburg nog meer. Het is daarom belangrijk dat we deze zaak winnen. De kans is anders groot dat een aantal zeldzame dieren door dit soort razzia's versneld uit Nederland verdwijnt. Dan kan er natuurlijk wèl echt aan een herintroductieprogramma worden begonnen.

Ham Niesen

*Ingang hamsterburcht
in Zuid-Limburg
(foto: Pieten Eibers).*

In het algemeen hebben mensen niet veel op met vissen, althans niet in die zin, dat ze als dieren worden gezien met gevoel en bewustzijn. Wèl worden zij gezien als voedsel, zelfs als delicatessen en als onderwerp van een zeer kwalijke 'sport'. Verder heb je ook nog vissen als huisdier, die ook niet altijd als dier gezien worden, maar als decoratie. Dit geldt vooral voor de goudvissen, die vaak nog in kleine kommen worden gehouden.

'Sport'

Jaarlijks worden miljoenen vissen gevangen door hengelaars louter voor de lol. Het gaat dan onder het mom van recreatie, wat letterlijk herschepping betekent. In werkelijkheid is het juist het vernielen van de schepping. Die vissers zouden zelf eens moeten ondervinden hoe het is om zo gevangen te worden, met scherpe haken, en met het volle gewicht hangend aan een hengel. Lang is beweerd, dat vissen niets voelen, tot in 1986 het bericht kwam dat vissen wel degelijk gevoel hebben. Prof. dr. F.J. Verheijen en Dr. R.J.A. Buwalda van de Rijksuniversiteit Utrecht hebben bewezen dat vissen beschikken over gevoel en bewustzijn en dat zij kunnen lijden onder angst, pijn en stress. Helaas heeft dat nooit veel resultaat gehad in visserskringen. Men gaat gewoon door en probeert steeds, met succes, kinderen te winnen voor de zogenaamde 'hengelsport'. Ook vrouwen moesten aan het vissen worden gezet! Dat heet dan zeker emancipatie!

'HENGELSPORT'

Wedstrijden

Erger dan het 'gewone' vissen zijn de viswedstrijden, waarbij natuurlijk alles zo snel mogelijk moet gebeuren! Nóg meer dierenleed. Er zijn zelfs verenigingen die een viswedstrijd uitschrijven met van tevoren gemerkte vissen!! Dat mag! De kranten hebben nog steeds van die instemmende reacties als het om viswedstrijden gaat! Nooit eens een kritische noot. Nooit eens de kant van de weerloze vissen belichten! Behalve de vissen zijn natuurlijk ook de betrokken maden en wormen het slachtoffer. Het is niet onderzocht, zover wij weten, maar zij zullen toch wel iets voelen. Als zij niets voelen, kunnen zij ook niet overleven. In ieder geval zal het niet goed voor ze zijn. Ze zijn daar ook niet voor. Ze zijn er voor zichzelf. De vogels zijn ook op grote schaal de dupe van door vissen ingeslikte haken. Ook raken zij vaak verward in verloren hengelsnoeren, waardoor zij een ellendige dood sterven.

Protesteren

Wat kun je nu doen tegen het hengelen? Allereerst protesteren bij de betrokken kranten, die altijd maar weer het hengelen zo toejuichen. Het lukt mij vaak om een protestbrief te plaatsen. Het is van belang snel te reageren, anders wordt het niet meer opgenomen. Verder kunt u natuurlijk protesteren bij het college van Burgemeester en Wethouders en bij de fracties van de gemeenteraad. Men moet eens gaan nadenken

over het feit dat vissen gewoon dieren zijn met gevoel en bewustzijn. Dat heeft tijd nodig, maar op den duur zal het toch invloed hebben.

Werkgroep 'Snoek en Baars' heeft diverse malen gedemonstreerd bij viswedstrijden; de media waren ingelicht en meestal volgden artikelen met foto in de plaatselijke kranten en huis-aan-huisbladen. Wij krijgen doorgaans adhesiebetuigingen van voorbijgangers, maar ook wel kritiek. Bij een viswedstrijd in Heemstede voor kinderen stopte een 11-jarige jongen met vissen en ging naar huis, nadat hij onze argumenten had gehoord. Deze jongen is voor ons de kampioen! Hij heeft zijn eigen mening gevolgd en zich niet laten intimideren. Vaak zijn de hengelaars zelf onbereikbaar, waar wij op hopen is, dat mensen die er over lezen, overtuigd raken van de kwalijke kanten van het hengelen. Dat zij ook niet beginnen aan hengelen en ook kinderen duidelijk maken dat vissen uiterst schadelijk is voor de betrokken dieren. Op verzoek willen wij wel voorbeeldbrieven verstrekken, maar uit het bovenstaande is natuurlijk ook al een brief samen te stellen. Het adres van Snoek en Baars is: Snelliuslaan 11, 2105 RG Heemstede, Telefoon (023) 528 75 74.

Marijke Santen

JAGERS WORDEN 'NATUURBEHEERDERS'

Het enorme succes dat we boeken in onze strijd tegen de hobbyjacht wordt duidelijk uit het feit dat het woord jacht inmiddels zodanig besmet is geraakt, dat zelfs de jagers het niet meer durven te gebruiken. Geen wonder. Reed je twintig jaar geleden met een paar hazen aan je stuur het dorp binnen dan oogstte je nog bewonderende blikken, inmiddels is dat omgeslagen in afkeer en hoongelach.

Jagers zijn de nieuwe paria's en ze trekken zich steeds verder terug in bos en veld en in de randen van de nacht. Toch proberen ze met alle mogelijke middelen hun geschonden blazen een beetje te herstellen. Met behulp van kostbare PR-bureaus worden allerlei strategietjes bedacht om de jacht uit het verdomhoekje te halen. Geen discussie meer in de media met faunabeschermers (een verloren discussie doet het imago geen goed) en nadrukkelijke vermijding van het woord 'jacht'.

Zo heet de Koninklijke Nederlandse Jagers Vereniging per 1 januari a.s. Koninklijke Nederlandse Vereniging voor Natuur- en Wildbeheer!

Eerder wijzigde de Nederlandse Vereniging van Jacht-opzichters haar naam al in 'Nederlandse vereniging van Natuurtoezichthouders', veranderde het Jachtmuseum haar naam in 'Museum voor Natuurbeheer' en schraptte de Stichting Behoud Jacht, Natuur en Leefmilieu het woord 'jacht' uit haar naam omdat dat woord het niet goed deed bij potentiële geldgevers. Zelfs het Jachtfonds veranderde z'n naam in Faunafonds...

Loden mantelorganisaties rukken op onder valse dekmantels. Laten we ze goed in de gaten houden en aarzel niet het publiek in uw omgeving op de hoogte te stellen van het verbale mombakkes dat jagers en jachttopzichters dragen, door ingezonden brieven te sturen naar kranten met deze informatie.

Wie niet van jagers houdt, is aan de winnende hand... wie niet van wildbeheerders houdt zal nog even door moeten!

HOLENDUIVEN OPGEOFFERD VOOR ONKUNDE

Pauline de Jong

Houtduiven zijn op grond van de Jachtwet het hele jaar bejaagbaar, stadsduiven (lees: verwilderde postduiven en hun nakomelingen) zijn in feite geheel vogelvrij.

Holenduiven daarentegen zijn op grond van de Vogelwet volledig beschermd.

Holenduiven zijn zo groot als stadsduiven en dus aanzienlijk kleiner dan houtduiven.

Ze zijn voorts donkergrijs en hebben een groene vlek aan beide zijden in de hals. Op de vleugels zitten twee korte zwarte strepen. Toch worden ze vaak verward met de beide andere genoemde duiven.

Bovendien foerageren ze regelmatig in gemengde groepen. Dat is ook meteen de reden dat er af en toe vergunning wordt aangevraagd om holenduiven te doden.

Niet dat deze holenduiven zoveel schade aanrichten in landbouwgewassen, maar jagers vrezen dat zij bij het schieten van houtduiven de Vogelwet overtreden wanneer er een holenduif wordt geraakt. In plaats van het vasthouden aan de regel:

'bij twijfel, geen afschot' wordt er voor de zekerheid vergunning aangevraagd om ook deze beschermde vogelsoort te doden. En ... wat nog vreemder is: vergunningverleners gaan daar ook nog in mee.

Begin 1998 werd een afschotvergunning voor holenduiven verleend door de Commissaris van de Koningin in Flevoland op aanvraag van de gemeente Lelystad. Deze vergunning werd aangevraagd vanwege vermeende schade aan biologische land- en tuinbouwgewassen. Overwegingen van de provincie waren daarbij dat holenduiven veel voorkomen in Flevoland (!), dat ze niet in hun voortbestaan worden bedreigd, dat 'er (sporadisch) schade aan gewassen optreedt' en dat de soort niet schuw zou zijn (!) waardoor verjaging niet effectief is. Wij hebben tegen deze vergunning bezwaar aangetekend, omdat door de gemeente Lelystad geen specifieke schade door holenduiven was aangetoond. Daarnaast werd in de vergunningaanvraag uitsluitend gesproken over 'veel holenduiven' en 'aanzienlijke aantallen' en werd deze stelling niet met telgegevens

JAGERS

Holendui (foto: Mike Weston).

onderbouwd. Het is ook onwaarschijnlijk dat in Flevoland veel holenduiven voorkomen, aangezien ze vooral broeden in boomholten en de bomen in deze relatief jonge polders nog niet oud genoeg zijn om nestplaatsen te bieden. Bovendien zijn, volgens deskundigen, holenduiven juist zeer schuwe vogels en dus makkelijk te verjagen.

Terughoudend

Tijdens de hoorzitting - voorgezeten door de Commissaris, de heer Jager (what's in a name) zelf - stelde de vertegenwoordiger van de provincie dat de provincie zeer terughoudend is met verlenen van afschotvergunningen. Het feit dat de gemeente Lelystad, die ook zo'n geweldig terughoudend beleid voert, een vergunning had aangevraagd

was voor de provincie voldoende reden om aan te nemen dat er ook werkelijk iets aan de hand was. En zonder nadere toetsing was besloten de vergunning te verlenen. Duidelijk werd daarmee dat de provincie in strijd met de wet had gehandeld, aangezien de vergunningverlener zelf moet beoordelen of aan de voorwaarden voor het verlenen van een vergunning is voldaan. Dit mag de provincie dus niet aan een gemeente overlaten. De Commissaris bleek niet te zijn overtuigd door onze argumenten en meende dat de vergunning terecht was verleend. Vervolgens zijn wij tegen deze vergunning in beroep gegaan bij de Arrondissementsrechtbank in Zwolle.

Biologisch-dynamische landbouw

In juli 1999 vond de zitting bij de rechtbank plaats. Door de provincie werd hier nogmaals de nadruk gelegd op het feit dat het hier biologisch-dynamische landbouw betreft waarbij de teeltwijze anders is dan in de reguliere landbouw. Het betreft hier kleine percelen met veel verschillende gewassen, waarbij gespreid in de tijd wordt aangeplant om voortdurend aanvoer op de markt te krijgen. Het gevolg hiervan is dat er altijd wel schadegevoelige gewassen op de velden aanwezig zijn en er dus altijd sprake is van dreigende belangrijke schade, aldus de provincie. Het feit dat er geen cijfers over de mate van schade uit het verleden aanwezig zijn kwam volgens de provincie doordat grondgebruikers die op biologische basis landbouw bedrijven heel bewust omgaan met de natuur en daarom schade meer voor lief nemen. Naar onze mening behoort het doden van dieren helemaal niet plaats te vinden, wanneer gewassen op basis van de biologisch-dynamische gedachte worden gekweekt. Bovendien werd door ons gesteld dat juist doordat de percelen klein zijn verjaging effectief is. Daarnaast is het plaatsen van afweermiddelen goed mogelijk. Het verjagen van dieren is weliswaar arbeidsintensief, maar dat geldt ook voor het op biologisch-dynamische wijze kweken van gewassen. Ook de effectiviteit van het doden van holenduiven kwam aan de orde. Door ons was aangegeven dat holenduiven zeer schuw zijn en dat het eenvoudig zou zijn om deze dieren te verjagen. Dit werd door de provincie bevestigd, door tijdens de zitting te stellen dat het gebruik van een alarm-

pistool niet zinvol was omdat de duiven al opvlogen zodra de jagers met het pistool op het perceel arriveerden dus nog voordat een schot was gelost. De vergunning waartegen dit beroep was gericht was eind maart al verlopen. Nu bleek dat er tijdens de hele vergunningperiode maar twee holenduiven waren geschoten. Ook dat was een bewijs voor het feit dat het doden van deze diersoort bepaald niet nodig is om schade te bestrijden.

Vergunning vernietigd

De rechtbank was het geheel met ons eens en vernietigde de vergunning op alle punten. Zo was niet aangetoond noch aannemelijk gemaakt dat er sprake was van dreigende belangrijke schade. En tevens achtte de rechtbank het aannemelijk dat er wel degelijk andere bevredigende oplossingen voorhanden waren dan het doden van de vogels. Inmiddels was een nieuwe vergunning aangevraagd en ook in mei verleend. Ook tegen deze vergunning hebben wij bezwaar ingediend. Na overleg met de provincie bleek deze, vanwege vakantie, niet bereid te zijn om de nieuwe vergunning snel in te trekken. Aangezien het doden van dieren in strijd met de wet dan zou voortduren en aangezien deze nieuwe vergunning op exact dezelfde gronden was verleend als de vorige hebben wij aan de rechtbank in Zwolle verzocht deze vergunning te schorsen. Deze schorsing werd per omgaande toegewezen. Na afloop van de vakantie heeft de provincie besloten de vergunning in te trekken.

Onzorgvuldig

In ieder geval kunnen de holenduiven rond Lelystad voorlopig weer genieten van de bescherming waar zij recht op hebben. Wij betreuren het echter dat een dergelijke vergunning, op grond waarvan beschermde dieren mogen worden gedood, klakkeloos door een provincie wordt verleend en dat er vervolgens een lange juridische strijd voor moet worden geleverd om de provincie ertoe te dwingen deze vergunning in te trekken. Van de overheid zou verwacht mogen worden dat zij de wet kent en de voorwaarden die in de wet zijn vermeld ook naleeft. In dit geval zijn echter zowel de vergunningaanvragende gemeente als de vergunningverlenende provincie geheel aan deze voorwaarden voorbij gegaan.

*Het bestuur van
De Faunabescherming
had de goede gedachte om de
laatste jaarvergadering van
deze eeuw te houden
aan boord van het schip
'De Hanzestad'.
De vertrekplaats was het
aloude Kampen, waar wij tot
even over elf uur moesten
wachten voordat de
nieuwe brug voor ons
open mocht.
Toen kon de jaarvergadering
beginnen.*

Wij gingen stroomafwaarts, naar de IJsselmond, door het Kattendiep langs het Keteleiland en rechtsom via het Zwarte Meer, langs Genemuiden en Hasselt via het Zwarte Water naar Zwolle. Daar moest in een sluis weer wat hoogte worden gewonnen om via de IJssel weer naar Kampen te kunnen afzakken.

Kortom, een afwisselende vaart over kronkelige wateren en langs rechtschapen steden en dorpen. De aalscholvers en ganzen vlogen in het rond, wintertalingen en andere eenden dreven op het water, enkele buizersds en tenminste één sperwer zorgden voor enig leven in de brouwerij. Maar we zagen onderweg ook visfinken, muskusrattenvallen, sportvissers en zelfs een stel heuse jagers die bezig waren met... nee, niet met het opruimen van afval, niet met het inventariseren van de fauna, niet met het aanleggen van landschapselementen, die het ecosysteem verrijken. U mag drie keer raden wat de jagers wél deden: wij konden echter niet zien of ze raak schoten.

Hoge opkomst

Terwijl de kapitein de boot met zijn linkerpink en -ringvinger bestuurde, konden de ruim tweehonderd donateurs en andere belangstellenden in de salon luisteren naar Jeen Poeder, voorzitter van De Faunabescherming, die de vergadering eerst in Kampens dialect en later in ABN toesprak en met name enkele gasten verwelkomde, zoals leden van de Dierenbescherming, Marijke Santen van de Stichting werkgroep Kerk en Dier, tevens actief in de

werkgroep Snoek en Baars en de heer J. van de Berg van de actiegroep 'Stop de plezierjacht' uit Markelo. Aan het einde van de vergadering mochten deze mensen iets vertellen over hun nuttige activiteiten.

Lezing

Een andere gast aan boord was ir. R. Verheulen, werkzaam bij de directie IJsselmeergebied van Rijkswaterstaat, die op het open bovendeck toelichting gaf bij de natuurontwikkelingsprojecten waar de boot langs voer. Later op de dag lichtte hij in de salon de projecten verder toe. Omdat de randen van het IJsselmeer en de randmeren relatief korte en vrij steile oevers hebben, kunnen zich daar maar smalle zones met riet en andere oeverplanten ontwikkelen. Daarom probeert men nu op een aantal plaatsen door het aanleggen van golvende bodempatronen en eilandjes met gevarieerde bodemstructuren de ontwikkeling van moerasvegetaties te bevorderen. Maar er mag niet te veel struweel- of zelfs bosontwikkeling plaatsvinden, want daar zouden dan wel eens de aalscholvers in kunnen gaan broeden, en dan worden de vissers weer boos. De vraag kan natuurlijk gesteld worden of groot-schalige natuurontwikkelingsprojecten rond de monding van de IJssel echt nodig zijn. Een voordurend probleem is de verzanding van de rivier stroomafwaarts van Kampen en daarbij het neerslaan van slib met verontreinigingen in het Ketelmeer. Er moet worden gebaggerd om tegen te gaan dat Kampen bij hoogwater onderloopt.

DE FAUNABE (EEN)

SCHERMING OP PLEZIERJACHT

Jan Bouterse

3

4

5

Ook moet het verontreinigde slib worden opgeslagen in goed geïsoleerde baggerdepots. Kortom, als er dan toch moet worden ingegrepen, doe het dan zo dat de natuurwaarden er zo goed mogelijk mee gediend zijn. Een ontwikkeling van de laatste jaren is dat het rivierwater minder verontreinigd is en ook minder fosfaten bevat. De productiviteit van het hele ecosysteem loopt daarmee terug, waardoor de totale visstand dreigt terug te lopen, wat weer consequenties heeft voor visetende vogelsoorten. Het is een strijdvrage voor sommige natuurbeschermingsorganisaties: is er pas succes bij zo groot mogelijke en liefst steeds groeiende aantallen van planten- en diersoorten?

Vragenuurtje

Een belangrijk onderdeel van de jaarvergaderingen van De Fauna- bescherming is het vragenuurtje. Voor het bestuur is het van belang te kunnen horen welke wensen en problemen er bij

de donateurs bestaan en ook dit jaar bleek het vragenuurtje weer uitermate zinvol te zijn. De eerste vraag ging over de moeizame relatie met de stichting Das en Boom. Zij doen toch goed werk? Ons bestuurslid Niko Koffeman lichtte toe dat De Faunabescherming graag met zoveel mogelijk organisaties wil samenwerken, maar dat Das en Boom door een aantal acties en uitspraken nogal in opspraak is gekomen. Om de dassenburchten te beschermen gaan zij ermee accoord dat vossen met lichtbakken worden bejaagd. Bij hun acties met betrekking tot de 'korenwolf', de wilde hamster, hebben ze niet alleen verkeerde conclusies getrokken (de redding van de 'laatste' drie exemplaren; ook hun strategie (voortplanting van de dieren in gevangenschap) is zeer omstreden, waarbij Das en Boom volledig is voorbijgegaan aan het werk en de adviezen van andere organisaties die zich al veel langer met deze bedreigde diersoort bezighouden¹). De tweede vraag betrof onze houding

6

7

ten opzichte van de Koninklijke Familie. Worden zij door ons niet te hard aangepakt? Voorzitter Jeen Poeder: wij zijn zeker niet te fel, een zachtere benadering is niet nodig. Medewerkers van De Faunabescherming zijn aanwezig als waarnemers in het veld wanneer hofjachten worden gehouden. Dat roept kennelijk al veel irritatie op, gezien de uitvoerige maatregelen die worden genomen om deze kritische waarnemers te misleiden (en te volgen). De derde vraag had betrekking op het ophangen van dode kraaien en eksters, ter afschrikking van soortgenoten. Boeren doen dit nogal eens, hoewel diverse faunabeschermers hebben gezien dat het echt niet helpt. Het is geen leuk gezicht, maar het is niet verboden. Wie toestemming heeft om een dier te schieten, mag er daarna mee doen wat hij (of zij) wil.

Jachtincidenten

Vervolgens kwam aan de orde wat je moet of kunt doen wanneer je getuige bent van een mogelijk jachtincident. De procedure is vaak moeizaam: je moet weten óf en door wie er vergunning is verstrekt (ministerie of provincie); aangezien alleen vergunningen worden verstrekt aan WBE's (wildbeheereenheden) en niet aan individuele jagers, is het heel lastig te weten te komen wie een eventueel incident heeft veroorzaakt; enzovoort. Het bestuur van De Faunabescherming zegt toe dat zij de redactie van Argus zal voorstellen nog eens de instanties te vermelden waar je bijvoorbeeld informatie kunt krijgen over afschotvergunningen, die door provincies worden verstrekt in geval van wildschade. Deze vergunningen zijn weliswaar openbaar, maar worden zelden gepubliceerd.

Met deze laatste vraag kwamen we op het gebied van de Flora- en faunawet, die nog steeds niet officieel van kracht is geworden en waarover veel mensen steeds minder enthousiast zijn.

Bestuurslid Harm Niesen lichtte toe dat weliswaar maar vijf of zes diersoorten bejaagd mogen worden: wilde eend, konijn, haas, houtduif en fazant (de patrijs is na een motie tijdelijk onbejaagbaar), maar dat dankzij de vele afschotvergunningen de situatie voor de andere diersoorten zeker niet verbeterd lijkt te zijn. Met deze vraag boorde men tevens het onderwerp aan van het laatste onderdeel van de dag: Een beknopte uitleg van de Flora- en

faunawet en de gevolgen ervan voor de jacht, eveneens door Harm. Hij vertelde dat de Flora- en faunawet door de Tweede Kamer twee jaar geleden weliswaar is aangenomen maar nog steeds niet echt in werking is getreden. Reden daarvoor is het grote aantal Algemene Maatregelen van Bestuur, die nog uitgewerkt moeten worden. Hoewel de Flora- en faunawet in theorie bescherming aan veel meer diersoorten biedt, valt het in de praktijk nog maar te bezien hoe effectief deze bescherming werkelijk zal zijn. Voor allerlei diersoorten kan ontheffing van deze bescherming verleend worden. Het 'uitbesteden' van de vergunningverlening aan lagere overheden kan voor allerlei ongewenste situaties zorgen. De kans bestaat zelfs dat met de nieuwe wet veel meer dieren mogen worden geschoten dan vroeger ²⁾.

Geslaagd

Met dit ongunstige nieuws eindigde een overigens geslaagde dag; de ondergaande zon scheen over de torens van Kampen, de laatste broodjes, appels en bananen van de voortreffelijk verzorgde vegetarische lunch werden uitgedeeld aan de donateurs die nog een lange reis naar huis voor de boeg hadden. Voorzitter Jeen Poeder dankte alle aanwezigen en de organisatie; het was goed dat wij elkaar allemaal weer eens gezien en gesproken hebben.

¹⁾ Zie ook pagina 6

²⁾ Zie ook pagina 4

1) Aan dek van 'De Hanzestad'.

2) Niet-geplande jachtdemonstratie.

3) Marijke Santen van de werkgroep 'Snoek en Baars'.

4) ir. R. Vermeulen van Rijkswaterstaat.

5) Opgespoten eiland in het Ketelmeer

6) ir. R. Vermeulen licht op het bovendeck zijn project toe.

7) Deelnemers genieten van het uitzicht.

8) Er was volop natuur te zien langs de IJssel.

9) Het afmeren van de boot.

Foto's: Rob Busser

8

9

HET NATIONALE EET GEEN WILD DINER

Deze weken organiseren jagers, poeliers en wildhandelaren hun grootschalige wildpromotie. Apeldoorn staat zelfs op de nominatie om de twijfelachtige titel 'Wildstad' in de wacht te slepen. Nu het geloof van consumenten in BSE runderlapjes, varkenspestkarbonaadjes en dioxinekippenvleugeltjes danig op de proef is gesteld, ziet de wildlobby z'n kans schoon. Behalve de sojaburger is er nog een alternatief: wild als de 'ultieme vorm van eco- of scharrelvlees' afkomstig van 'huppelende-hertjes-die-na-een-heerlijk-leven-op-de-Veluwe-door-één-pijnloos-schot-verlost-zijn-uit-het-lijden-dat-leven-heet'.

Daar valt echter meer over te zeggen en daarom organiseerde De Faunabescherming op 18 oktober het eerste Nationale Eet Geen Wild Diner, precies een week voordat de jagers hun 'Wildweek' aanblijzen.

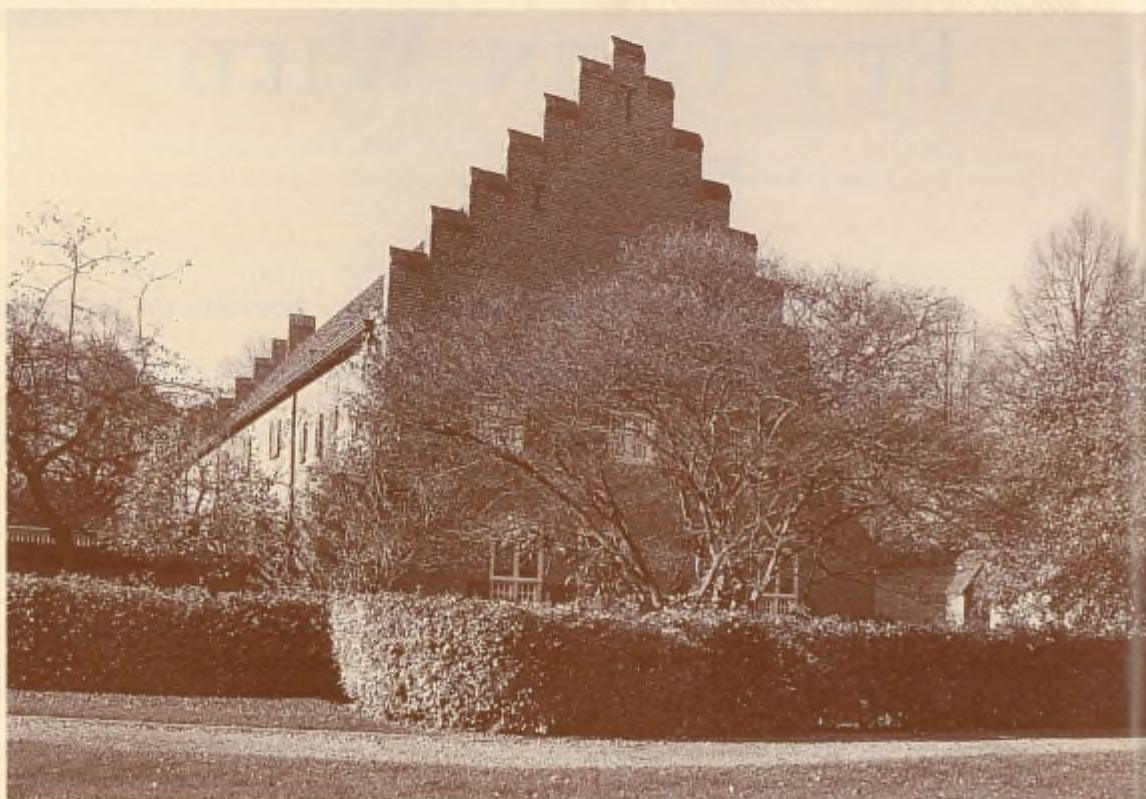
Het is opmerkelijk hoe druk jagers zich maken over de wildconsumptie van de pakweg 15.970.000 Nederlanders die niet jagen. Dat heeft te maken met het feit dat ze van mening zijn dat iedereen die ooit wild eet, zich daarmee tot voorstander van de jacht verklaart, en omdat voorstanders van hun hobby schaars zijn, koesteren ze elke bekeerling. Toch is het merkwaardig dat jagers het eten van wild beschouwen als steun voor wat ze doen. Van de 600 gram wild die de gemiddelde Nederlander tot zich neemt komt door de bank genomen meer dan 540 gram uit het buitenland. Veelal uit de bio-industrie waar nauwelijks-gedomesticeerde dieren als wilde zwijnen, edelherten, patrijzen, konijnen, fazanten en hazen worden gefokt onder zeer beroerde omstandigheden. Of uit buitenlandse jachtvelden waar de regels (als ze er al zijn) nog veel minder streng zijn dan in ons land. Dit wild maakt wel minimaal 80% uit van het wild dat in Nederland wordt verhandeld...'

Onverantwoord wild wordt kennelijk onder valse vlag aangeboden als we de fraaie Veluwe plaatjes in de folders zien en de omfloerste teksten over hoe verantwoord het Nederlandse wildbeheer is. Als KNJV voorlichter Lulof vervolgens in de NRC meldt dat het meeste wild door de jagers zelf wordt gegeten, laat het zich raden wat er voor een argeloze wild-consument overblijft: zwijnenvlees uit de Poolse bio-industrie of met hagel geschoten ree uit Argentinië. Omdat de jagers dit jaar de Wildpromotie (onder meer met introductie van 'de wildkroket') grootser en meeslepender wilden organiseren dan ooit tevoren, was het tijd om eindelijk de waarheid over wild boven tafel te krijgen. Daartoe organiseerde De Faunabescherming met steun van Dierenbescherming, Stimuleringsfonds Lekker Dier en Natuurbescherming Nederland het 'Nationale Eet Geen Wild Diner' in Kasteel Doorwerth, op een hagelschot afstand van het museum voor 'Natuurbeheer' (voorheen het Jachtmuseum). In een prettige ambiance werden pers en andere belangstellenden (ruim 100 gasten) geïnformeerd over alles wat ze altijd al hadden willen weten over wild maar wellicht nooit hadden durven vragen aan de Poelier.

Er was verrukkelijk eten zonder vlees en er waren toespraken van Bob Hagen (Natuurbescherming Nederland) over wildziekten op tafel, van A.J. Cnoop Koopmans over xenofobie en blafherten en van de voorzitter van De Faunabescherming Jeen Poeder over het Grote Misverstand rond Hubertus (een *bekeerd jager*). Uit dit alles werd duidelijk dat wild he-le-maal niets te maken heeft met de door jagers zo graag misbruikte kwalificaties 'eco' of 'scharrel'.

rechts: Voorzitter Servaes Huijs van het Faunafonds snijdt de Hubertustaart aan.

(foto's: Geurt Besselink en Rob Busser).

Het museum voor 'Natuurbeheer', voorheen het Jachtmuseum.

rechts: Tegenactie van de Faunawerkers van de Zuid-Veluwe?

Voorzitter Servaes Huijs van het Faunafonds sneed een enorme hubertustaart aan en na afloop werden er kaaskroketten uitgedeeld op de oprijlaan van het kasteel door in het groen gestoken lieden van wie de identiteit nog steeds niet geheel duidelijk is maar die interessante pamfletten uitdeelden*.

Een stroom van publicaties in vrijwel alle dagbladen en een uitzending van Vroege Vogels deed de 'grote en meeslepende wildweek' van zeven dagen later geheel in het niet vallen. Nog nooit hebben we met één maaltijd zoveel dieren gered...

*) TEGENACTIE?

En de aarde zal woest en ledig zijn, op een paar kraaien en vossen na.

Zelden is het goede wat de natuur te bieden heeft zo versmaad als bij een 'eet geen wild diner'. Dieren zijn er om van te oogsten. Ook jagers houden van dieren, vooral als ze lekker gemarineerd zijn klaargemaakt door een goede kok. Jullie stadsmensen zijn zo vervreemd geraakt van de natuur, zo verstrikt in de verhalen van de ecomaffia, dat jullie echt zijn gaan geloven dat gebakken paddestoelen beter smaken dan reerug. Zeg nou eerlijk, hou je aan zo'n avond niet een heel leeg gevoel in je hoofd en in je maag over? Heb je niet gewoon trek in een lekkere wildkroket? Nou, die krijg je van ons niet! Probeer er maar vast aan te wennen dat de ecomaffia het in dit land voor het zeggen krijgt en er niet eens wildkroketten verkocht mogen worden. Dat je je moet behelpen met groenvoer en kaaskroketten. Wij zijn het zat om door het slijk gehaald te worden. Om afgeschilderd te worden als een soort groen beschimmelde mannetjes die met zo'n tent in hun broek en met bonkend hart achter de herten aanzitten.

U ben zeker speciaal naar Doorwerth gekomen omdat u vindt dat de jacht het museum in moet hé? Omdat in Doorwerth het museum voor natuurbeheer gevestigd is. Want hou daar wel heel goed rekening mee: jacht is natuurbeheer en niks anders! Niemand slaat nog acht op onze kikkerpoelen, de nestkastjes die wij ophangen zodat ook u de vogeltjes kan horen fluiten en de natuuropruimdag waarbij wij uw vuil opruimen in het bos. Lach maar om het nuttige werk dat wij geheel onbaatzuchtig doen in de natuur, totdat het lachen u zal vergaan omdat u onder de voet wordt gelopen door de dieren. Die vervolgens elkaar te lijf zullen gaan waarna de aarde woest en ledig zal zijn, op een paar kraaien en vossen na. Want daar houden jullie natuurliefhebbers toch zo van, kraaien en vossen? Nee, jullie hebben geen kippen natuurlijk of dochters die lastig gevallen worden door de vossen als ze een eindje gaan rijden op hun pony. Dan zult u berouw hebben, maar dan helpt er geen lieve jagertje meer aan. Dan zult u ons smeken het geweer weer ter hand te nemen, maar daar beginnen wij dan niet meer aan. Als we moeten stoppen met ons prachtige werk voor de natuur, dan stoppen we er ook helemaal mee ook. Het is maar dat u het weet, straks op weg naar uw bovenwoningen in de binnensteden. Weidmansheil!

De Faunawerkers van de Zuid-Veluwe.

VOORDRACHT

Het najaar is in aantocht. Binnenkort ontstaan weer de verhalen over het eten van wild. Wij mensen zijn egoïstisch. Over de leefomstandigheden van dieren in de bio-industrie maken we ons niet zo druk. We beseffen wel dat het daarmee ten zeerste fout zit. Maar hoe dieren worden gehouden, geslacht of bejaagd, daarvoor doen we toch maar liever onze oogkleppen op. We hebben wel wat anders aan ons hoofd. We eten smakelijk tot het moment aanbreekt dat het onze gezondheid eventueel zou kunnen schaden. Persoonlijk ben ik daarin een pietlut en verlang de grootst mogelijke zekerheid over de kwaliteit alsmede gezondheidsonderzoek van mijn voedsel.

GEZONDHEID

Reden nummer één waarom er geen herten- en zwijnenbiefstuk op mijn bord terecht komt, is dat we door het stellen van een paar simpele vragen aan een bepaalde, nog nader te noemen instantie na enige weken vasthoudendheid er via een intern rapport van op de hoogte werden gebracht op welke wijze de controle op wildvlees feitelijk is geregeld. Misschien zijn er onder u wel meer van die muggenzifters zoals ik, die het van belang vinden te weten dat aan lang niet alle van de in ons land afgeschoten dieren een keurmeester te pas komt. Voorzover het daarbij gaat om eetbaar wild, blijkt dat het in die gevallen volkomen ongecontroleerd de restaurantkeuken in komt. Inclusief allerlei eventuele ziekten en overige onreinheden wordt het verrukkelijk geurende vleesgerecht in een krokant bruin gebakken korstje zo op je bord geschoven. In zo'n geval ging tevoren niemand na of dat geschoten dier leed aan één of andere aandoening, ziekte of bacteriële infectie. Generaliseren mag je in dit geval niet. Want, wat voor het ene restaurant geldt zal op het andere allerm minst van toepassing zijn. Maar zeker is dat een deel van het geschoten wild, gezond of ziek, vanuit de kofferbak van de jager zo de restaurantkeuken in gaat. Daarom is het niet onmogelijk dat u uw wildbraad keurig geserveerd en uiterst vriendelijk op uw bord krijgt opgediend compleet met alle meegebraden ellende van dien. En omdat jagers vaker mis dan raak, oftewel vaker niet dood dan wel dood schieten, zul je ook nimmer te weten komen of de kok wel voldoende royaal om al die geïnfecteerde oude schotwonden heeft heen gesneden. Laat staan dat zo'n man altijd in staat zou zijn om te herkennen of er sprake is van bijvoorbeeld actinomyose of tetanus. Als u mij er inmiddels van zou verdenken dat er door dit verhaal een zeer lichte ironische ondertoon zweeft, dan heeft u het ten dele bij het rechte eind. Maar, daar zit u hier niet voor. U zit hier om te proeven hoe lekker eten zonder vlees c.q. wildvlees kan smaken en om daarbij deugdelijke informatie te ontvangen waarbij er hopelijk van mag worden uitgegaan dat ook de tussen de dinergangen door geserveerde verhalen een beetje kloppen. U wilt bijvoorbeeld vast wel weten of er naast mijn wellicht al te subjectief getinte uitspraken ook anderen, bij voorkeur bevoegde instanties zijn die de kwaliteit van wildvlees zowel bij de poelier als bij restaurants als niet aanvaardbaar beoordelen. Omdat vanavond niets is nagelaten om u te behoeden voor vroegtijdige onpasselijkheid, heeft men

mijn verhaaltje na het hoofdgerecht van dit diner geprogrammeerd. Daarbij beloof ik u ook nog dat u pas na het genieten van het nagerecht geconfronteerd zult worden met een aantal gegevens die u uw eetlust te vroegtijdig zou kunnen benemen. Inclusief fotomateriaal van al die enge ziekten, voorkomend bij wildvlees en de uitslagen van officieel onderzoek daarnaar. Straks krijgt u een informatiemap van onze gastheren van 'De Faunabescherming' uitgereikt waarin u die feiten zult aantreffen. Tot zover het aspect gezondheid.

VOOR HET PLEZIER

De tweede mogelijke afwijzing voor het eten van wildgerechten berust op morele bezwaren. Los dus van het aspect gezond of niet gezond, is het eten van wild in ieder geval voor mij een onaanvaardbare geneugte onder andere omdat ik er problemen mee heb dat zo'n dier gedood is door mensen die daaraan plezier beleefden. Dat besef komt zeker niet voort uit onwetendheid of een misplaatst gevoel voor overdreven dierenliefde. Jagers verwijten critici altijd dat ze niets van de natuur weten en vanuit hun stedelijke positie redeneren. Ook beoordelen jagers andersdenkenden maar al te graag als hypocriet en trachten hen de mond te snoeren via allerlei, vaak goed ingestudeerde sluiproute redeneringen. Afgezien van de volstrekt onvergelykbare economische grootheden wijzen jagers op de bio-industrie en menen vervolgens dat ze daarvan, het gelijk van hun daden mogen opeisen. Je zou dat op z'n minst een vorm van legitimeren kunnen noemen die meer weg heeft van doelbewust verwarring stichten. Dat doen jagers graag en veelvuldig omdat ze beseffen dat een grote meerderheid van het volk wel tegen jagen is, maar met een karbonaadje op het bord niet direct de juiste argumenten voorhanden heeft om die gevoelens gerechtvaardigd te onderbouwen. Het feit dat mensen dieren voor hun plezier doden en een veelvoud daarvan voor het leven verwonden is uiteraard het zo kenmerkend trieste en macabere criterium. Jagers zullen zeker niet schromen om ook mij gebrek aan kennis van de natuur aan te wijven. Toch heb ik in mijn leven veel tijd in bos, hei en veld doorgebracht en veelvuldig kunnen observeren wat jagers daar aanrichten. Mijn allereerste, zeker wel vijftientig jaar oude ervaring, staat mij nog fotografisch helder voor ogen toen ik samen met mijn kinderen oog in oog stond met een ten dode opgeschreven wild zwijn waarvan de neus volledig was weggeschoten. Meermalen heb ik in de jaren daarna door jagersmunitie gewonde dieren aangetroffen of naar een dierenarts vervoerd waaronder een aangeschoten, hevig bloedende ree.

BITTERE TREURIGHEID

Door de eeuwen heen hebben mensen zich altijd superieur ten opzichte van dieren opgesteld. Degenen die dat standpunt wilden bediscussiëren kwamen in de middeleeuwen nog op de brandstapel terecht. Inmiddels zijn de meningen daarover iets anders komen te liggen. Zeker nadat nog niet zolang geleden tot grote verbijstering van de mensheid werd aangetoond dat het verschil tussen een chimpansee en een gorilla groter is dan het genetische verschil tussen een

chimpansee en een mens. Hoe gevarieerd we met z'n allen over dit onderwerp ook mogen denken, in ieder geval zouden we het er met z'n allen over eens kunnen zijn, dat de vrije natuur, die we in ons land nog over hebben, van ons allen is en dat we over hetgeen met de in het wild levende dieren gebeurt met z'n allen beslissingsrecht behoren te hebben. Iedereen accepteert dat de oermens jaagde voor de strijd om het bestaan voor voedsel en kleding. Maar inmiddels kan en mag je geen beroep meer doen op situaties uit lang vervlogen tijd en zou het jagers moeten worden ontzegd om in de natuur meer zeggenschap uit te oefenen dan niet-jagers. Mijn heilige overtuiging is dat jagers hun tijdverdrijf voor 98% voor hun plezier uitoefenen, de meesten zelfs alleen voor de kick van het doden. Tegelijkertijd moet je erkennen dat een dergelijk percentage niet te bewijzen is. Maar mensen die zelf jagen beschrijven in interviews stevast hoe bezeten zij van hun hobby zijn. Daarbij laten ze zich altijd subjectieven ontvallen als: hartstochtelijk, bezielde of fanatiek, terwijl even later, als in de vraagstelling het voor hen inmiddels belaste woord plezierjacht valt, krampachtig wordt gepretendeerd dat ze daar niets van willen weten. Met al die overdreven verhalen over wildbeheer en alle werkzaamheden die jagers nog meer uitoefenen dan schieten, hoeven ze bij mij ook niet meer aan te komen. Met z'n allen beseffen we maar al te goed dat dat schijnbeeld voor het overgrote deel een voorwendsel is om te verhullen waar het in werkelijkheid om te doen is. Soms echter, na het aanhoren van uiteenzettingen over een hele serie, ecologisch gezien, nuttige en wetenschappelijk verantwoorde werkzaamheden die jagers in de natuur zouden verrichten, ben je bijna geneigd daaraan nog enig geloof te hechten en ze het voordeel van de twijfel te gunnen. Maar wat een bittere treurigheid als je dan direct daarna berichtgeving onder ogen krijgt waaruit blijkt dat door jachtbeperkingen in ons land de heren nu naar Tsjechië, het oosten van Duitsland, Polen of Zimbabwe afreizen om in dergelijke landen zonder of met een zeer tolerante wetgeving hun geweren schaamteloos op beren, herten en olifanten leeg te schieten. Niks wetenschappelijk bestuderen. Niks ecologische belangstelling. Gewoon je laten leiden door botte lustgevoelens.

GEEN DRAAGVLAK

De Flora- en faunawet zal in de loop van volgend jaar in werking treden. Omdat de jagers er inmiddels van doordrongen lijken te zijn dat voor hun tijdverdrijf geen draagvlak in de Nederlandse samenleving meer te vinden is, worden, om hier toch meer te kunnen schieten, zeer naïeve tot soms uiterst inventieve berichten op de pers losgelaten. Meestal wordt daarvoor met andere informanten-kanalen gewerkt. Neem de vos, die in de binnenkort aan te nemen in werking te treden wet op de lijst van niet meer vrij bejaagbare dieren is gezet. Alleen al de gedachte daaraan deed in jagersland de pleuris uitbreken. De vos, de grootste concurrent van de jager, het ultieme dier om, soms na eindeloze klopjachten, op wrede wijze mee af te rekenen. Dit dier, 'the cream in the coffee', het neusje van de zalm, 'the top of the bill', zal en moet vrij bejaagbaar blijven.

Met alle middelen zal en moet worden voorkomen dat we, nadat we jagers gefaseerd hun pretje al gedeeltelijk al hebben afgenomen, nu ook de vos als belangrijkste motivatie voor hun passie zou worden weggestreept. Terwijl de vossenstand de laatste twee jaar amper is toegenomen, hebben de jagers de zogenaamde vossenplaag zo weten op te kloppen dat heel Nederland ervan overtuigd is dat er ineens minstens twee keer zoveel vossen zijn als enkele jaren geleden en dat die wel twintig keer zoveel kwaad stichten als ooit tevoren. Voorts wordt er sinds afgelopen week grote ophef gemaakt over het feit dat wilde zwijnen plotsklaps als zeer gevaarlijke roofdieren aangemerkt dienen te worden en dat rond Apeldoorn al meerdere slachtoffers ernstig gewond zouden zijn geraakt. Maar in medische kringen rond Apeldoorn en in het Apeldoornse Ziekenhuiscentrum blijkt men van niets te weten. Ook moeten we, om jagers meer te kunnen laten schieten met z'n allen meer wild gaan eten. Jagers halen daarbij uit naar de bio-industrie en verzekeren ons onder andere via een ochtendblad onder de kop 'Wild op Wild' dat wildvlees het scharrelvlees bij uitstek is en ze benadrukken (ik citeer): *'dat alle wild, ook dat uit het buitenland, streng gecontroleerd wordt'*. De vraag of dat klopt wordt zo dadelijk beantwoord.

MOREEL VERANTWOORD

Van geheel andere orde, nog even terug naar de vraag of het eten van wild moreel verantwoord is. Gelukkig zijn steeds meer mensen van mening dat dat niet het geval is. Die mening deel ik uiteraard. Het gaat mij daarbij niet alleen om de schaamte voor de platte lol die medemensen beleefden om dat dier te doden, maar vooral om hetgeen er naast het doden van het dier op je bord, in de natuur door jagers nog meer word aangericht. Kon iemand ons maar precies vertellen hoe vaak een jager dodelijk raak schiet. Ook weet geen sterveling te melden hoe vaak hij er volkomen naast schiet. Maar vooral het feit dat niemand ons kan verzekeren hoe vaak zo'n jager wél raak, maar niet dood schiet is iets, als je daar tenminste over na wilt denken, om het een beetje benauwd van te krijgen. Wie zou daarom, na alle angst pijn en leed met ieder jaar in onze bossen opnieuw honderdduizenden invalide geschoten dieren, durven onderschrijven dat het eten van wild, de meest aanvaardbare vleesconsumptie is. Want naast dat ene stuk wildbraad op je bordje, tuur je met je geestesoog toch naar al die andere dieren in bos en hei die daar met metaal in hun lijf langzaam creperen. Dat besef wordt bij mij nog eens extra bevorderd door persoonlijke omstandigheden, want ik woon in een gebied waar rondom mijn huis wordt gejaagd. Aangeschoten stervende dieren die mijn erf als laatste rustplaats kiezen, raap ik er van de grond. Sommige vind ik pas na vele dagen, nog steeds een beetje levend. Daar wordt een mens niet vrolijk van. Toch blijkt dat niet iedereen, die ik deelgenoot maak van dit soort ervaringen, een boodschap heeft aan mijn persoonlijke problemen. Ongehinderd door mijn gezeur, wellicht ook omdat ze midden in de stad wonen en vooral omdat ze tot nu toe onbekend waren met het feit dat de kans op niet direct dodelijk treffen zeer groot is, bestellen ze desnoods

IMPORT WILD CBS 1998

Wilde varkens levend < 50 kg	2.876 stuks
Wilde varkens levend > 50 kg	81 stuks
Hele en halve wilde varkens vers of gekoeld	287.706 kg
Hammen en schouders van wilde varkens	27.040 kg
Ander vlees van wilde varkens	315.001 kg
Hele en halve wilde varkens bevroren	27.219 kg
Hammen en schouders wilde varkens bevroren	43.334 kg
Ander vlees van wilde varkens, bevroren	2.175.567 kg
Vlees en slachtafval wilde konijnen, hazen	4.486.682 kg
Kikkerbillen, vers of bevroren	1.577.019 kg
Vlees en eetbare slachtafvallen van kwartels	116.146 kg
Overig wild	256.499 kg
Hammen en schouders wilde varkens gepekeld	15.908 kg
Buiken van wilde varkens gepekeld	327 kg
Ander gepekeld vlees van wilde varkens	33.567 kg
Totaal	9.509.815 kg

Bron: Centraal Bureau voor de Statistiek, import wild 1998.

diezelfde avond nog een heerlijk stuk wildbraad. Dat moet ik accepteren. Zelfs als zij met de straks aan u te verstrekken kennis vanaf vandaag risico's voor lief nemen en aan de verrukkelijke geur van wildbraad nog steeds geen weerstand kunnen bieden, zal ik dat moeten billijken. Eventueel ook van u hier aanwezig. In dat geval wens ik u voor over een tijdje zelfs oprecht een smakelijke maaltijd. Hoewel via onderzoek blijkt dat de kansverhouding daarbij ongeveer fifty-fifty is, spreek ik de hoop uit dat u dan het stuk wildbaard misloopt dat qua besmetting, ziekte of hygiëne 'niet acceptabel' is. In ieder geval dank ik u van harte voor het geduld dat u voor mij opbracht en vooral voor het feit dat u het tijdens deze inmiddels al gevorderde maaltijd, nog steeds zonder besmette reerug, geïnfecteerde hazepeper dan wel afgeschoten wildzwijnneus bij ons heeft kunnen volhouden.

Ik wens u een smakelijke voortzetting.

Voordracht uitgesproken door Bob Hagen, voorzitter van de Stichting Natuurbescherming Nederland, tijdens het Nationaal 'Eet geen wild diner'.

DE HUBERTUSLEGENDE

De enorme Hubertustaart, het pronkstuk van de avond (foto: Geurt Besselink).

Er is geen legende die zo slecht begrepen wordt als de Hubertuslegende. Het verhaal is bekend. Aan het hof van Pepijn van Herstal in het midden van de zevende eeuw, woont een jongeman met de naam Hubert. Op een goede vrijdag trekt hij er met zijn meester op uit om te jagen, hoewel dat dringend wordt afgeraden omdat er onheil van zou komen. Hubert vindt dat allemaal best, zijn credo is: 'geloven is mooi, maar jagen is mooier'. En wat nou onheil, hij komt oog in oog te staan met een schitterend hert met een enorm gewei. Hubert neemt pijn en boog (de hagelgeweren en dum dum munitie van de huidige jager kende men toen nog niet) maar op het moment dat hij wil schieten is hij als verlamd. Boven op de kop van het dier tussen het gewei staat een lichtend kruis. Hij wist dat je niet op het kruisteken mocht schieten. Bovendien hoort hij een stem die hem vermanend toespreekt: 'Hubertus, je bent een wrede jager en je moet je bekeren. Stel je leven voortaan in dienst van de medemens'. Hubert springt van zijn paard, valt op zijn knieën en smeekt om vergeving. Volgens de legende leeft Hubertus eerzaam en gelukkig verder als paltsgraaf van Pepijn van Herstal, samen met zijn vrouw Floribona, tot zijn vrouw bij de geboorte van hun zoon Floribert sterft. De bekeerde Hubertus wordt eerst kluizenaar en later onder invloed van Sint Lambertus, de bisschop van Maastricht, tot priester gewijd. Als Lambertus de vrije zeden van het hof kapittelt wordt hij (op instigatie van de hoerige Alpais) vermoord en opgevolgd door Hubertus.

Tot zover de legende.

SCHUTSPATROON

Om onbegrijpelijke redenen kiezen de onbekeerde jagers van de Koninklijke Nederlandse Jagers Vereniging Hubertus later tot schutspatroon, de waarschuwingen van het hert met het lichtend kruis in de wind slaand. Waarschijnlijk hebben ze de legende domweg niet begrepen. Misschien ook willen ze die niet begrijpen. Zo schreef de Nederlandse jager enkele jaren geleden nog: 'waarde lezers, laat u zich niet ontmoedigen door deze theorieën en trekt in grote getale naar de Hubertusmis. Laat de fanfare 'Le Saint Hubert' door de wouden schallen en voert uw honden het heilige brood, want dan slechts kunnen zij de gevaren van het seizoen doorstaan en verschoond blijven van de razernij!' ¹⁾

Omdat begrijpen ook niet meevalt met een legende van 1300 jaar oud, hebben wij hem in een nieuw jasje gestoken, zodanig vereenvoudigd dat zelfs een jager het moet kunnen begrijpen.

DIT IS ONZE NIEUWE VERSIE

Op 25 oktober 1999 gaat de wrede jager Huub met de 220 paardekrachten die zijn Mercedes Jeep levert op weg van z'n grachtenwoning in de Randstad naar restaurant 'De Nasmaak' in Apeldoorn. Het restaurant leidt een wat moeizaam bestaan en doet er alles aan nieuwe doelgroepen aan te boren. Wildeters bijvoorbeeld. Huub heeft maanden geleden samen met Stan Huygens van de Telegraaf, en journalisten van Horeca Misset en van

Jeen Poeder, voorzitter van De Faunabescherming, geeft zijn visie op de Hubertuslegende (foto: Geurt Besselink).

Alliance Magazine en Gerard Alferink van de Koninklijke Nederlandse Jagers Vereniging vruchtbaar gebrainstormd over de Nationale Wildweek 1999 die groter, grootser en meeslepender moet worden dan ooit tevoren. Sommige commissieleden zagen als probleem dat het publiek zich van wild afkeert vanwege het beroerde imago van de jacht. Tijdens het gesprek was Alferink van de KNJV echter duidelijk geweest. De Poelier schrijft letterlijk: *'Wij moeten beheren en dus de dieren afvangen. Anders lopen zij ons onder de voet'* en ook: *'Met name in het buitenland wordt er maar lukraak en louter voor het plezier geschoten, zonder dat er ook maar een pietsie aan de natuur wordt gedacht. Dit wild maakt wel minimaal 80% uit van het geschoten wild dat in Nederland wordt verhandeld'*. Op dat moment had Alferink van één van de commissieleden een schop onder de tafel gekregen en had een ander hem toegesist: *'Hou nou toch eens op met die domme opmerkingen van je, op zo'n manier wordt wild eten nooit populair. Hoe haal je het in je hoofd om toe te geven dat 80% van het wild in de Nederlandse winkels voor de lol en zonder een greintje respect voor de natuur het loodje gelegd heeft. Stel je eens voor dat dat in de krant komt. Het leed is niet te overzien'*. Maar als Alferink eenmaal op dreef is weet hij van geen ophouden: *'We zouden wellicht ook anderen aan het Nationale Wilddiner moeten laten deelnemen om het scherpe beeld van de jacht wat te nuanceren. We kunnen bijvoorbeeld wat stoelen beschikbaar stellen aan Kritisch Faunabeheer, maar ik denk ook aan TV persoonlijkheden of sportmensen. In die sectoren zijn we eigenlijk niet voldoende vertegenwoordigd'*. Praat er nog maar eens over met je Bredase PR-bureau, hadden de aanwezigen vals gemompeld, waarop Stan Huygens het woord nam en een lumineus idee opperde: *'Wat denken jullie van het introduceren van de wildkroket? Met de komst van het jachtseizoen kan die kroket gepromoot worden, maar het moet er dan wel eentje zijn waar je het wild goed in kan proeven'*. Dat had de overige aanwezigen een fijn plan geleken, temeer daar er dit jaar naar verwachting weer meer dan 12 miljoen kg wild en eetbare slachtafval van wild geïmporteerd zou worden en dat moet je toch ergens laten, nietwaar? Terwijl de overige commissieleden druk zaten te pennen om alle briljante plannen achterop hun lunchkaart te noteren, had Huub nog een geweldig idee voor de follow up van de wildweek geopperd. Ze moesten na de wildweek niet stoppen met de promotie maar ze moesten een stad aan het fenomeen wild eten verbinden. Apeldoorn Wildstad bijvoorbeeld. ²⁾

Terwijl Huub zo achter het stuur van zijn Jeep zat te mijmeren, schrok hij plotseling wakker toen een kapitaal hert de Aardhuisweg overstak. Een 28 ender, zo schatte hij in een flits, hierbij vergeleken was het legendarische Enkhouthert dat Prins Bernhard een tijdje geleden schoot in het Gortelse Bos maar een mager scharminkel. Huub zette met medeneming van een drietal wildspiegels de Mercedes in de berm, pakte zijn Winchester jachtgeweer dat naast hem lag en sprong uit de Jeep. Z'n hart klopte in zijn keel en plotseling realiseerde hij zich dat de Roermondse internist De Grave gelijk had gehad toen die

waarschuwde voor de enorme bloedstuwings die rond het jagershart en op andere vitale plaatsen in het jagerslichaam optreden tijdens een ontmoeting met een hertenbok. Moeilijk lopend vanwege de bloedstuwings berst Huub door adelaarsvarens en bosbessenstruiken, om plotseling oog in oog te staan met het kapitale hert. Juist op het moment dat hij aanlegt om te schieten, ziet hij tussen het kapitale gewei een helder oplichtend neonkruis. En hij hoort een stem die zegt: *'Huub, ben jij op weg naar het Nationale Wilddiner in 'De Nasmaak'? Weet je dan niet dat er bloed kleeft aan de handen van de chef? Dat het zijn beide Michelinsterren al kwijt is? Waarom heb je je hart verhard toen je hoorde van de wijze waarop ik tot de heilige Hubertus gesproken heb? Waarom verspil je je energie met het promoten van wildkroketten? Weet je niet meer dat de dissertatie van Jan Wolkers in Utrecht meldde dat het orgaanvlees van wilde zwijnen op de Veluwe zoveel zware metalen bevat dat het als chemisch afval beschouwd dient te worden? Weet je niet dat veel wild ongekeurd op het bord van de Nederlandse consument terecht komt? Weet je niet hoeveel dieren creperen in de Nederlandse bossen? Weet je niet dat de barbaarse zwijnendrijffacht van de maxima op geen enkele wijze te verantwoorden valt?'*

Versuft wankelde Huub terug naar zijn Jeep. Moest hij met zo'n verhaal aankomen bij 'De Nasmaak', zonder trofee? Zijn kameraden zouden hem toch zeker voor gek verklaren? In zijn gezicht uitlachen? Bij gebrek aan wilgen hing Huub zijn met goud beslagen jachtgeweer aan een eikenboom en stuurde de Jeep terug naar zijn praktijkwoning in de Randstad. Eindelijk had hij het verhaal van zijn naam-genoot uit de 7e eeuw begrepen. Op zijn mobieltje toetste hij 1-1-8 in. Kunt u mij helpen aan het nummer van 'De Faunabescherming'?

Bekering bestaat, dames en heren, zelfs op de rand van de 21e eeuw. Dank voor uw aandacht!

Bovenstaande rede werd uitgesproken door Jeen Poeder, voorzitter van De Faunabescherming, tijdens het Nationaal 'Eet geen wild diner'.

¹De Nederlandse Jager nummer 21, 1994, pagina 5.

² Citaten ontleend aan 'De poelier', 1999, nummer 8.

Kasteel Doorwerth vormde de fraaie entourage van het Nationaal 'Eet geen wild diner' (foto: Rob Busser).

NATUUR WORSTELT MET

Van de redactie

*Eerder dit jaar werd
Natuurmonumenten veroordeeld
door het College van Beroep van
de Reclame Code Commissie
wegens het maken
van misleidende reclame.
Op haar huis aan huis verspreide
ledenwervingsfolders waarin
de vereniging steun zocht bij het
beschermen van
'bedreigde diersoorten', waren
drie zeer aandoenlijke vosjes
afgebeeld.*

*Misleidend volgens het College.
Omdat Natuurmonumenten
in toenemende mate de vos
aanwijst als 'bedreigende'
diersoort en steeds openlijker pleit
voor het afschieten van deze
dieren. In het novembernummer
van 'Natuurbehoud' probeert
Natuurmonumenten de leden te
winnen voor het standpunt dat de
vos zou moeten worden bejaagd.
Tijd voor natuurbeschermers
om in actie te komen!*

*Schoep en Burgh,
Hoofdvestiging van
Natuurmonumenten
in 's Graveland.*

MONUMENTEN VOSSSEN

*Natuurmonument
'De Wieden', in de kop van
Overijssel*

*Sallandse Heuvelrug
bij Holten.*

Steeds vaker gebruiken jagers het voorbeeld van Natuurmonumenten als het gaat om de onontkoombaarheid van intensieve bejaging van vossen. 'Natuurmonumenten doet het zelf' is het veelgehoorde argument, onder meer in de politieke lobby van de jagers. Het artikel in Natuurbehoud is daarom koren op de molen van alle vossenhaters. Allereerst schrijft Natuurmonumenten over de Sallandse Heuvelrug, het enige gebied in ons land waar nog een levensvatbare populatie korhoenders zou voorkomen. In haar pogingen het korhoen in Nederland voor uitsterven te behoeden zou Natuurmonumenten zijn opgeschrikt door een vos die bezig was een burcht te bouwen. Om de populatie van vijftig korhoenders te 'redden' moest de vos het loodje leggen. Eenzelfde lot trof honderd vossen in de Overijsselse Wieden waar - volgens

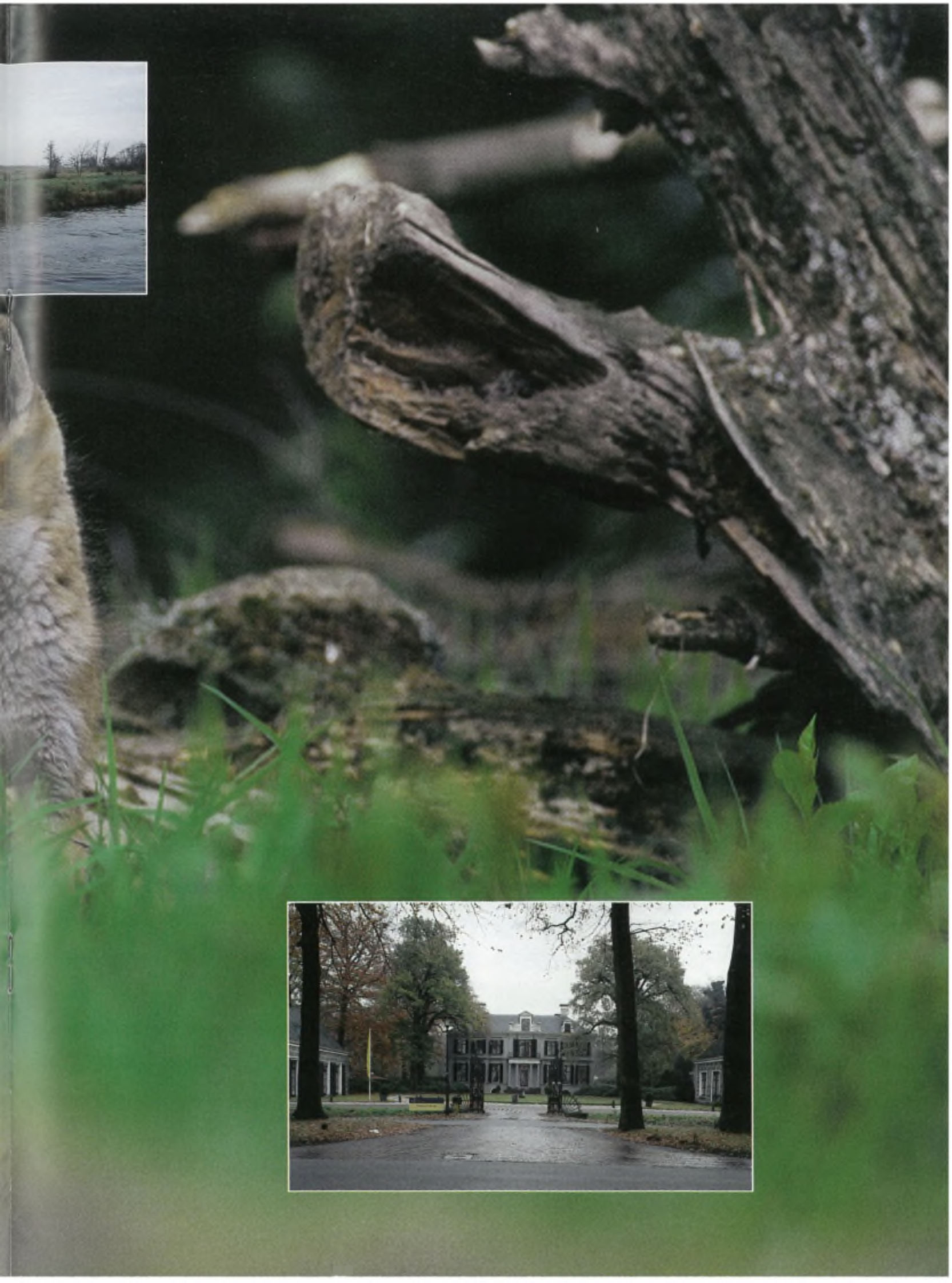
Natuurmonumenten - het voortbestaan van diverse soorten weidevogels werd bedreigd. Na het afschot zouden er aanzienlijk minder vossen en aanzienlijk meer slobenden, krakeenden, zomertalingen en watersnippen voorkomen in het gebied. Hoewel er geen enkele onafhankelijke bioloog is die bevestigt dat de stand van weidevogels te lijden heeft onder de aanwezigheid van vossen (niet te verwarren met het zeer lokale voorkomen van bepaalde soorten) werpt Natuurmonumenten zich op als hoeder van vogelsoorten die kennelijk aibaarder zijn of zich kunnen verheugen in grotere publiekswaardering dan de vos.

Publiekswaardering

Het is goed om even terug te kijken naar het beleid van Natuurmonumenten in de afgelopen jaren. In de periode dat met name Dierenbescherming en

Faunabescherming zich in politiek Den Haag druk maakten over de premie die op elk politiebureau verstrekt werd tegen inlevering van een vossenstaart (zelfs als het om de staartjes van nog ongeboren vosjes ging, hetgeen sommige jagers ertoe aanzette vooral drachtige moedervossen te schieten), liet Natuurmonumenten over dit onderwerp niets van zich horen. Nadat in 1994 deze barbaarse premie werd afgeschaft, ging Natuurmonumenten zich steeds openlijker bezig houden met het bestrijden van de vos in gebieden waar Natuurmonumenten kennelijk liever andere dieren zag. De discussie over het verwerpelijke vossenafschotbeleid van Natuurmonumenten is dus niet nieuw of van de laatste maanden. Al op 23 december 1995 verscheen in dagblad Trouw het artikel 'Bij Natuurmonumenten hebben ze gewoon iets tegen vossen' waarin een

vervolgen J. Bos van de Vogelwerkgroep Alkmaar zegt: *'Ze hebben bij Natuurmonumenten gewoon iets tegen vossen. We ergeren ons al geruime tijd aan het neerknallen van vossen bij het Zwanenwater en het Naardermeer en nu moet ook natuurgebied De Putten eraan geloven'*. Let wel, aan het woord is een vogelbeschermer, die volgens de argumentatie in het kader van de nota soortenbeschermingsbeleid van de Vereniging Natuurmonumenten juist blij zou moeten zijn met de 'vogelbeschermende' maatregelen die Natuurmonumenten zegt te willen treffen via bejaging van de vos. Van blijdschap is bij deze vogelbeschermer geen sprake, sterker nog er is sprake van grote verbolgenheid. En niet alleen bij hem, maar bij negen verschillende natuurorganisaties in Noord Holland. Volgens de Leeuwarder Courant verklaart

De Sallandse Heuvelrug, het enige gebied in ons land waar nog een levensvatbare populatie korhoenders zou voorkomen.

Foto's: Geurt Besselink en Rob Busser

'een breed front van natuur- en milieu-organisaties de steeds groter en machtiger wordende 'moeder' Natuurmonumenten openlijk de oorlog'. Puur en alleen vanwege de wijze waarop de vereniging meent de vossenjacht ter hand te moeten nemen.

Selectief

Natuurmonumenten voert een soortenbeschermingsbeleid dat zeer selectief gericht is op de eigen terreinen. Dat de lepelaar als broedvogel in Nederland meer voorkomt dan ooit tevoren is kennelijk voor Natuurmonumenten niet van belang. Het gaat de vereniging erom dat die lepelaar moet broeden in haar Zwanenwater en niet op de Waddeneilanden in gebieden die niet tot het eigendom van de vereniging behoren. De natuur blijkt zichzelf heel goed te reguleren. Door vossen belaagde lepelaars vertrekken naar gebieden waar geen vossen zijn of gaan nestelen in bomen waar de vos hun eieren en jongen niet kan bereiken. Maar Natuurmonumenten wil dat de lepelaar broedt in haar gebieden en op haar condities. Men kan zich in gemoede afvragen in hoeverre hier sprake is van natuur, anders dan van

cultuurbeleid door menselijk ingrijpen. Daarnaast is het van belang te vermelden dat onafhankelijke deskundigen zonder uitzondering aangeven dat het bejagen van de vos niet effectief is uit oogpunt van predatievermindering. De vos is een territoriumdier en opengevallen plaatsen als gevolg van afschot worden ingenomen door nieuwe exemplaren. Zo viel onlangs nog te lezen in het blad Handhaving van het ministerie van VROM. Bovendien leidt felle bejaging tot grotere natuurlijke aanwas. In Argus 4 van december 1998 schreven wij al dat Natuurmonumenten in het kader van haar 'soortenbeheer' niet aarzelt om een meeuwenkolonie in de Putten het broeden onmogelijk te maken door het broedgebied onder water te laten lopen. De vereniging had besloten dat het gebied broedgebied had moeten worden van kluten en visdiefjes. Meeuwen stonden dat beleid in de weg, en werden dus uit het natuurgebied verbannen. Natuurmonumenten is naast een natuurbeschermende ook vooral een fondsenwervende organisatie geworden, waardoor het belangrijk geworden is binnen de gebieden van Natuur-

monumenten 'aansprekende soorten' tot wasdom te brengen zoals ijsvogels, lepelaars, kluten, goudplevieren, sterns, otters en zeehonden. Dat zijn soorten die aaibaar zijn en waar het publiek kennelijk geld voor over heeft.

Misleidend

Het is buitengewoon onfatsoenlijk en misleidend om enerzijds in het verenigingsbeleid de vos verantwoordelijk te stellen voor het verdwijnen van bepaalde diersoorten (zoals scheidend voorzitter van Natuurmonumenten Pieter Winsemius betoogde in een TV uitzending van Barend en Witteman d.d. 11 november 1998) en tegelijkertijd de vos te laten figureren als vertederend model in een poging de steun van het publiek te verwerven bij het 'beschermen van kwetsbare soorten', zoals Natuurmonumenten deed in de inmiddels door de Reclame Code Commissie veroordeelde uiting. Of Natuurmonumenten veel van die uitspraak heeft geleerd, valt ernstig te betwijfelen. Inmiddels is een nieuwe folder gemaakt volgens hetzelfde stramien, waarbij ditmaal geen vosjes worden afgebeeld maar zeer aaibare edelherten. Wie de jachtpacht-

contracten en het jachtbeleid van Natuurmonumenten kent waar het edelherten betreft, weet dat een nieuwe klacht bij de Reclame Code Commissie waarschijnlijk op dezelfde gronden zou worden toegekend. Natuurmonumenten gaat dus gewoon door met een beleid dat er naar het publiek toe uitziet alsof jacht zoveel mogelijk wordt vermeden maar waarvan in de praktijk kan worden vastgesteld dat de vereniging meer belang lijkt te hechten aan goede connecties met de in haar gebieden pachtende hobbyjagers, dan aan de mening van haar leden die het doden van dieren tot een noodzakelijk minimum beperkt willen zien.

Stroppersmethoden

Het feit dat Natuurmonumenten bij de bejaging van vossen met regelmaat gebruik maakt van de zeer omstreden lichtbakkenjacht (de dieren worden 's nachts verblind met een felle schijnwerper en vormen zo een gemakkelijke prooi van de jagers; de methode wordt vooral door stroppers toegepast en wordt zelfs door veel jagers als 'onweidelijk' beschouwd) geeft aan dat haar activiteiten op het gebied van fauna-beleid letterlijk het daglicht niet

kunnen verdragen.

Ook de mythe van de 'rustgebieden voor het grofwild' wordt met steun van de vereniging in stand gelaten. Als de leden van Natuurmonumenten zouden weten dat er in de rustgebieden schiethutten staan van waaruit de dieren worden gedood zodat 'laatste rustplaats' een toepasselijker aanduiding zou zijn, zou dat voor heel veel mensen aanleiding kunnen zijn hun lidmaatschap op te zeggen. Toch raden wij u aan dat (nog) niet te doen. Een grote publieksorganisatie als Natuurmonumenten is gevoeliger voor 'lastige' leden dan voor vertrekkende leden die op het totale ledental weinig zeggen. Daarom roepen we onze donateurs op brieven te schrijven aan directie en ledenraad van Natuurmonumenten waarin u uw zorgen uiteenzet en vraagt de hobbyjacht in haar terreinen geheel te verbieden en het jagen van vossen te staken waar dat gebeurt vanuit de gedachte van soortenbeleid. Als Natuurmonumenten daadwerkelijk een natuurbeschermingsorganisatie wil zijn, zal ze de natuur ook de gelegenheid moeten bieden zichzelf waar mogelijk te reguleren. Veel leden van de vereniging komen liever een vos tegen in de terreinen die met hun steun zijn aangekocht, dan een hobbyjager.

O p r o e p

Het bestuur van De Faunabescherming heeft lang gearzeld om deze oproep te doen. In principe voelen we het meest voor nauwe samenwerking van natuurbeschermingsorganisaties en onderlinge steun voor gemeenschappelijke standpunten. Natuurmonumenten maakt het echter op het gebied van het faunabeleid zo bont, dat zwijgen niet langer past. In het belang van de Nederlandse fauna en dat van de zwijgende meerderheid van de leden van Natuurmonumenten, roept De Faunabescherming u daarom op nú in actie te komen!

Schrijf een brief aan Natuurmonumenten, richt deze aan de directie én aan de verenigingsraad van de vereniging en vraag een persoonlijk antwoord op uw grieven. Verstuur de brief liefst deze week nog.

Wanneer voldoende natuurliefhebbers Natuurmonumenten schrijven, kunnen we daadwerkelijk invloed uitoefenen op het faunabeleid van de vereniging dat nu ronduit niet deugt. We houden u op de hoogte van het vervolg !

Sinds begin 1999 ontvangt De Fauna-bescherming alle afschieten van vergunningen om dieren te doden die worden verleend op grond van artikel 53 van de Jachtwet en tevens een groot aantal Vogelwetvergunningen. Wij vermoedden al heel lang dat veel vergunningen lukraak en soms zelfs geheel in strijd met de wet worden verleend. Dat vermoeden bleek juist te zijn. Van het enorme aantal verleende vergunningen konden wij de afgelopen periode nog geen 5% echt aanpakken en wij hebben ons daarbij gericht op die vergunningen die zelfs bij oppervlakkige beschouwing al overduidelijk onterecht waren verleend. In totaal hebben wij nu tegen ongeveer vijfenzeventig vergunningen bezwaar aangetekend. Een derde deel daarvan is inmiddels, voordat het tot een nadere behandeling kwam, op gezag van het ministerie van Landbouw, Natuur-beheer en Visserij weer ingetrokken, wegens strijdigheid met de wet. Een klein aantal zaken is afgehandeld en door ons gewonnen en de overige bezwaarprocedures lopen nog. Bovendien worden door ons nog vrijwel iedere week nieuwe bezwaren ingediend. Ter illustratie volgen hier de achtergronden van één van deze vergunningen.

Half maart dit jaar werd door Ouwehands Dierenpark in Rhenen vergunning aangevraagd om in en nabij het Dierenpark wilde eenden, konijnen, zwarte kraaien, eksters en kauwen alsmede vossen en verwilderde katten te doden met een geweer. Als argument hiervoor werd aangegeven dat konijnen schade veroorzaken aan de vegetatie, maar dit werd niet nader toegelicht. Ook zouden door alle genoemde diersoorten ziekten en parasieten worden overgebracht, maar om welke ziekten het hierbij ging werd niet nader benoemd. Tenslotte zouden vossen en verwilderde katten een gevaar betekenen voor de in het Dierenpark aanwezige kwetsbare diersoorten. De provincie Utrecht adviseerde aan

de vergunningverlener, officieel de staatssecretaris van Landbouw, Natuur-beheer en Visserij, de vergunning te .verlenen. Volgens de provincie was de schadeproblematiek als gevolg van het mee-eten met de dierentuindieren zo groot dat dit het doden van de kraai-achtigen en eenden wel kon legitimeren. Ook werd door de provincie de niet nader onderbouwde stelling verkondigd dat bij 'te grote toename van het aantal van deze diersoorten de risico's van de verspreiding van diverse parasieten en ziekten zou toenemen'. Half juni werd de vergunning dan ook verleend met een geldigheidsduur tot 1 april 2000.

Wij hebben tegen deze vergunning bezwaar aangetekend, aangezien deze in strijd met de Jachtwet was verleend. Op grond van artikel 53 van de Jachtwet kan vergunning worden verleend 'ter voorkoming van belangrijke schade aan gewassen en vee' en 'ter bescherming van de fauna'. Beide aspecten waren in dit geval niet van toepassing. Onder 'gewassen' en 'vee' zoals genoemd in de wet worden planten en dieren verstaan die op een bedrijfsmatige manier worden gehouden, geteelt en/of gekweekt met het oog op de productie ofwel voor de verkoop. In het Dierenpark worden de dieren gehouden ter vermaak van het publiek en hebben ze een recreatieve en soms ook een educatieve functie.

Voor de aanwezige vegetatie geldt dat deze is bedoeld om het geheel enigszins aan te kleden en de planten hebben dan ook meer een esthetische waarde. Onder de term 'fauna' worden de in het wild levende dieren bedoeld en het zal duidelijk zijn dat ook daarvan in een Dierenpark geen sprake is.

Afgezien van het feit dat dus niet was voldaan aan de criteria van de wet zijn wij van mening dat in dit geval de bescherming van de dieren in het park op een heel andere manier kan en moet worden gerealiseerd dan door middel

van het doodschieten van ongenode gasten. In het Dierenpark zijn al overal hekken en muren aanwezig. Het mee-eten met het voer dat aan de dieren wordt verstrekt kan worden voorkomen door de dieren of binnen te voeren of in ieder geval niet meer te verstrekken dan direct wordt opgegeten. Verspreiding van ziekten kan worden voorkomen door een goede hygiëne in acht te nemen, door de dieren in te enten en door ervoor te zorgen dat ze in een goede conditie blijven waardoor ziekten weinig kans hebben. Voor wat betreft de predatie door vossen en verwilderde katten van kwetsbare dieren het volgende. Zolang een Dierenpark wel in staat is zijn eigen dieren, vanaf de allerkleinste en behendigste soorten tot de grootste olifant binnen te houden moet het toch ook mogelijk zijn om eventuele predatoren buiten te sluiten.

Aan gezien het ernaar uitzag dat de beslissing op ons bezwaar nog geruime tijd op zich zou laten wachten (mede vanwege het grote aantal door ons ingediende bezwaren) hebben wij een schorsingsverzoek ingediend bij de rechtbank. Het doden van de dieren kon nu steeds voortgaan ondanks het door ons ingediende bezwaarschrift. Echter nog voordat de zitting bij de rechtbank plaatsvond besloot het ministerie de vergunning in te trekken aangezien deze 'niet in rechte houdbaar was' ofwel wij onherroepelijk van de rechtbank gelijk zouden hebben gekregen. Op zich zijn wij blij dat het ministerie de fout op het laatste moment heeft ingezien (beter ten halve gekeerd dan ten hele gedwaald). Maar toch is het bedroevend te moeten constateren dat dergelijke vergunningen in eerste instantie wel worden verleend. Zeker is dat wanneer wij geen bezwaarschrift hadden ingediend deze vergunning gewoon in stand was gebleven.

Pauline de Jong

VIJFTIEN ARGUMENTEN VAN DE FAUNABESCHERMING OM NOOIT MEER WILD TE ETEN

1 Wild wordt nauwelijks gekeurd. De ruim twee miljoen dieren die jaarlijks in Nederland worden geschoten komen goeddeels in het grijze circuit terecht.

Uit een brief van de directeur van de inspectie W&V ¹⁾ van 23 september 1999 aan de Natuurbescherming Nederland blijkt dat de dienst niet of nauwelijks kan duiden hoeveel veterinaire keuringen er zijn toegepast op welke wildsoorten, laat staan wat de uitkomsten van die keuringen zouden zijn. Pas volgend jaar verwacht RVV ²⁾ te kunnen komen met eerste (voorlopige) gegevens. Dat is geen bemoediging voor hen die zich najaar 1999 aan wild willen wagen. De claim van jagers en poeliers dat wild het 'ultieme eco- of scharrelvlees' zou zijn wordt op geen enkele wijze onderbouwd. Sterker nog, de claim is zeer misleidend omdat van eco- en scharrelproducten juist een eigenschap is dat ze een zorgvuldig genormeerde keuringsprocedure doorlopen, wat bij veel wild dus blijkt te ontbreken.

2 De kwaliteit van wild in de horeca wordt niet erg frequent onderzocht. Het laatste onderzoek dateert van 1996, rapportage mei 1997. Als gevolg van reorganisatie is de inspectie W&V er verder nog niet aan toe gekomen nader onderzoek te doen, afgezien van een onderzoek naar gevogelte dat thans loopt en waarvan volgend jaar de resultaten bekend worden. Terwijl er toch alle aanleiding is voor onderzoek. De dienst meldt zelf in haar onderzoek: 'Met name in de maanden oktober t/m december staat vlees van "wild" bij een toenemend aantal restaurants op de menukaart. Uit oriënterend onderzoek is gebleken dat "wild" bemonsterd bij de horeca microbiologisch gezien regelmatig van matige kwaliteit is. Door te lange bewaring worden met name voor het totaal kiemgetal en het aantal pseudomonas bacteriën nogal eens te hoge waarden gevonden. In totaal 59 (44,7%) van de 132 onderzochte wildmonsters hadden een totaal kiemgetal groter dan 10 kve/g en waren dus "niet acceptabel". Deze hoge totaal kiemtellingen zullen vooral zijn ontstaan door te lange bewaring van de rauwe produkten in de koeling'. Doordat stukken vlees van wild vaak vacuüm worden bewaard, vormen Lactobacillen vooral de bederfflora. De hoge aantallen Enterobacteriaceae die in een aantal monsters werden gevonden, wijzen op een onhygiënische behandeling van het wild tijdens de bewerking' (rapport inspectie gezondheidsbescherming Zutphen, mei 1997). Daarmee wijkt de kwaliteit van wild niet in positieve zin af van de kwaliteit van roodvlees, terwijl veel consumenten ten onrechte denken (misleid door jagers- en poeliersclaims) dat wild wel van betere kwaliteit zou zijn.

3 Steeds meer 'wild' is afkomstig uit de bio-industrie. Zowel in Nederland als in Oost-Europese landen worden steeds vaker edelherten en 'wilde' zwijnen gefokt in de bio-industrie. Daarmee krijgen deze dieren ten onrechte het predikaat wild. Daarmee dient men zich te realiseren dat het in stallen fokken van wilde dieren nog meer dierenleed veroorzaakt dan het fokken met gedomesticeerde dieren onder soortgelijke omstandigheden. Omdat de registratie geheel wordt overgelaten aan branchegerichte organisaties die weinig mededeelzaam zijn, is absoluut niet vast te stellen hoe groot het aantal gefokte dieren is dat als wild wordt verkocht. Ingewijden geven echter aan dat het om schrikbarende aantallen gaat. Daarom zou er op korte termijn regelgeving moeten komen die vermelding van aard

en herkomst van 'wild' voor de consument zichtbaar maakt, zoals nu al bijvoorbeeld bij groenten het geval is. De vraag is gerechtvaardigd of een in een Poolse stal gefokt wild zwijn wel onder de noemer 'wild' zou mogen worden verkocht. Voor konijnen geldt het onderscheid tussen tamme en wilde dieren warenwettelijk gezien wel. Volgens de vestigingwet bedrijven geldt voor wild de definitie: 'dieren die in de voor hun aard natuurlijke vrijheid leven en tot menselijk voedsel kunnen dienen'. Dat gaat allerm minst op voor gefokte herten, zwijnen en fazanten.

Ook voor fazanten geldt dat ze in eigen land en in de ons omringende landen op grote schaal worden gefokt in fazanterieën om kort voor de jacht te worden vrijgelaten, soms nog met plastic kippenbrilletjes op. De dieren worden soms letterlijk de lucht ingeschopt om vervolgens te worden geschoten en daarna als 'wild' verkocht. De AID ³⁾ bevestigt de signaleringen van Dierenbescherming en De Faunabescherming dat er op grote schaal gefokte fazanten worden uitgezet als levende schietschijven. Daarom heeft staatssecretaris Faber van LNV ⁴⁾ de AID opgedragen dit jaar extra streng te controleren op naleving van het uitzetverbod. Dierenbescherming en De Faunabescherming schatten dat ongeveer de helft van alle in Nederland geschoten fazanten kort voor de jacht illegaal is uitgezet. Die praktijk is echter moeilijk controleerbaar doordat veel fazanterieën zich bevinden in maïsvelden en verboden bospercelen achter de woningen van jachtopzichters. In veel gevallen wordt 's nachts 'per ongeluk' de deur van de ren opengelaten, zodat heterdaad betraping vrijwel onmogelijk is.

4 De promotie voor wild is ronduit misleidend. Overall wordt wild aan de man/vrouw gebracht onder de vlag van over de Veluwe huppelende zwijntjes en hertjes. Dat is een bewuste manier om de waarheid geweld aan te doen. In de folders en advertenties van de Nationale Wildweek wordt met nadruk gesproken over de zogenaamde kwaliteit van het Nederlands wildbeheer, terwijl bekend is dat 85%-90% van het in Nederland geconsumeerde wild afkomstig is uit het buitenland, hetzij uit fokkerijen, hetzij uit afschot.

KNJV secretaris Alferink zei daarover recent tijdens een besloten brainstorm in het kader van de Nationale Wildweek 1999: 'Met name in het buitenland wordt er vaak maar lukraak en louter voor het plezier geschoten zonder dat er ook maar een pietsie aan de natuur wordt gedacht. Dit wild maakt wel minimaal 80% van het geschoten wild uit dat in Nederland wordt verhandeld'. (KNJV secretaris Gerard Alferink tijdens brainstorm Nationale Wildweek, Poelier 1999-8). Wanneer 80% van een product niet aan de kennelijk gestelde norm voldoet, is het misleidend die norm desondanks als uitgangspunt te nemen van de promotie. De Faunabescherming overweegt een klacht bij de reclamecodecommissie in te dienen.

5 'Jagers en natuurbeschermers zorgen goed voor hun wild. Zo hebben jagers in ons land onder andere 300 km houtwallen, 500 poelen, 850 ha fauna-akkers aangelegd en honderden kilometers slootkanten, bermen en perceelranden wildvriendelijk ingericht. In geld uitgedrukt bedragen deze en andere vrijwillig verrichte bijdragen aan de natuur ongeveer een half miljard gulden', zo betoogt de folder van de Nationale Wildweek. Om daarmee het nut van de jacht te onderstrepen en wild eten een extra legitimatie te geven. Nog los van het feit dat het een gotspe is dat jagers durven spreken over 'hun' wild (de Nederlandse wet spreekt over in het wild levende dieren als res nullius, dat wil zeggen ze behoren niemand toe, en dus ons allen en zeker niet exclusief de jagers), is het onjuist te veronderstellen dat jagers veel zouden doen voor de natuur.

VEGETARISCHE RECEPTEN

*Tijdens het 'Eet geen wild diner'
werd een geheel vegetarisch
menu geserveerd.*

Hieronder volgt een aantal recepten.

FILODEEG MET DIVERSE SOORTEN PADDESTOELEN (2 PERSONEN)

Ingrediënten

- 50 g champignons de Paris;
- 50 g kastanje champignons;
- 50 g schapevoetjes;
- 50 g cantharellen;
- 1 vel filodeeg (flinterdunne vellen op basis van water en bloem);
- 2 groene courgette;
- 2 vleestomaten;
- 8 blaadjes basilicum;
- 10 g verse gember;
- 3 eetlepels olijfolie;
- 2 dl room;
- peper;
- zout.

Bereiding

Paddestoelen schoenpoetsen met keukenpapier en in vieren snijden. 1 eetlepel olijfolie heet laten worden in een teflonpan (koekenpan met anti-aanbaklaag). Paddestoelen snel bakken (circa 2 minuten), blijven omscheppen. Paddestoelen uit de pan scheppen en af laten koelen. Filodeeg in vieren snijden (circa 15 bij 15 cm). Mooi hoopje paddestoelen in het midden leggen, met een kwastje de randen aansmeren met olijfolie en als buideltjes dichtvouwen, bewaren in de koelkast. Tomaten wassen, in vieren snijden en door de olijfolie en de gesneden basilicum halen. Oven voorverwarmen op 100 °C, tomaten met olie op een bakplaat in de oven (circa 2 uur). Gember schillen, hakken, in pannetje

met 2 eetlepel olie laten zweten (zweten is niet te heet en blijven roeren). Room erop, tot de helft laten inkoken, op smaak brengen met zout en peper. Wegzetten voor later gebruik. Courgette wassen (zaad verwijderen) en in dunne reepjes snijden.

Bereiding à la minute

Oven voorverwarmen op 200 °C. Buideltjes goudbruin afbakken. Courgette in teflonpan met 2 eetlepel olie roerbakken, op smaak brengen met zout en peper. Saus heet maken (niet meer koken). De buideltjes in het midden vaneen voorverwarmd bord leggen, courgette en tomaten rondom de buideltjes leggen en de saus over de groente scheppen.

Eet smakelijk, met vriendelijke groeten, de keukenbrigade (restaurant kasteel Doorwerth)

AVOCADOPATÉ

Ingrediënten

1 rijpe avocado;
125 g roomkwark;
2 uitgeperste teentjes knoflook;
snufje zout;
1 eetlepel fijngehakte koriander;
sap van een citroen;
geraspte schil van een citroen;
warm geroosterd grof volkoren brood.

Bereiding

Snij de avocado in de lengte door, verwijder de pit en schep het vruchtvlees uit de schil. Prak het vruchtvlees met een vork tot puree. Vermeng de avocadopuree met de kwark, de knoflook, wat zout, de koriander, het citroensap en de citroenschil. Doe de paté in een schaal of in vier kleine aardewerk potjes. In de koelkast plaatsen tot het stijf is geworden.

Serveer de avocadopaté met warm geroosterd grof volkorenbrood.

Zie ook pagina 32 t/m 35

Onderzoek van de LU Wageningen wees in het verleden echter uit dat de gemiddelde jager per jaar circa fl. 16,- uitgeeft aan biotoopverbetering, daar kun je dus net een kerstboom met kluit voor kopen. Per hectare omgerekend is het zelfs zo dat er maar fl. 0,59 wordt uitgegeven. Daar zitten het bouwen van hoogzitten, de uitgaven voor het bijvoeren en de bordjes verboden toegang bij in! De biotoopverbetering houdt dus minder in dan één sprietig boompje per 10.000 m². Bovendien is de bijdrage van de jagers vooral bedoeld om gebieden te veranderen ten gunste van bejaagbare soorten.

6 De kwaliteit van het vlees van grote hoefdieren in Nederland is niet onomstreden. Het orgaanvlees van herten en wilde zwijnen, geschoten op de Veluwe bevat zoveel zware metalen dat het zou moeten worden beschouwd als chemisch afval. Iemand die 200 gram nieren van deze dieren eet, krijgt veertig maal zoveel cadmium binnen als de WHO ⁵⁾ toelaatbaar acht. (Vrij citaat uit dissertatie Johannes Wolkers, *Undernutrition in wild boar, *Sus scrofa* en red deer, *Cervus elaphus*, the relation between tissue composition and nutritional status*, Universiteit Utrecht 1993, isbn 90-393-0306-1). Hoewel Wolkers geen sluitende verklaring geeft voor dit fenomeen, is een veelgehoorde verklaring dat in de Nederlandse bossen op grote schaal wordt bijgevoerd met hertenbrokken. Deze mineraalrijke bijvoeding is onder meer bedoeld om edelherten op onze schrale zandgronden toch grote geweien (trofeeën!) te laten ontwikkelen. De mogelijke negatieve bij-effecten op de gezondheid van mens en dier lijkt de bijvoeders minder te deren.

7 7 Nederland is al zodanig ingericht voor industrie en voedselvoorziening, dat het niet logisch is de schaarse natuur die wij bezitten ook in te zetten in het kader van de voedselvoorziening van mensen. Los van het feit dat het in kwantitatieve zin nooit een rol van betekenis zal kunnen spelen (zoals gezegd wordt volgens jagers en poeliers 85-90% van het wild geïmporteerd uit landen waar er lustig en zonder veel restricties op los wordt geknald) is het onzinnig om grote delen van de schaarse Nederlandse natuur af te sluiten voor het publiek ten behoeve van de jacht. Het aanleggen van 850 hectare voerakkers, geeft aan dat jagers onze natuur beschouwen als een exclusief gebied om extensieve veeteelt in te bedrijven. Vrijwel alle 'rustgebieden voor het wild' blijken voorzien van riante schiethutten en zijn dus vooral laatste rustplaats voor het wild. Het feit dat het Kroondomein (in 1958 door Wilhelmina 'geschonken' aan de Nederlandse bevolking) elk jaar van 15 september tot 25 december gesloten is voor het publiek vanwege de hofjacht geeft aan tot welke uitwassen de behoefte aan wild kan leiden.

8 De inspectie W&V geeft aan geen adequate maatregelen te kunnen nemen tegen het voorkomen van pathogenen zoals salmonella, campylobacter, clostridium perfringens, staphylococcus aureus en listeria monocytogenes bij rauwe wildproducten. Zelfs als ze worden vastgesteld, is er in de Nederlandse wetgeving geen enkele sanctiemogelijkheid. In de pluimvee sector wacht de overheid al jaren langer dan beloofd op zelfregulerende maatregelen van de sector, terwijl er jaarlijks meer mensen aan de gevolgen ervan overlijden dan aan bijvoorbeeld legionella. De wildsector blijft wonderlijk genoeg vrijwel geheel buiten schot bij de aanpak van pathogenen, terwijl toch juist in het veld ontweide dieren extra kanshebbers zijn op pathogenen.

Een onderzoeker zegt over de keuringsmethoden: 'de werkmethode van de RW als controlerende instantie is bijna 100 jaar oud en dus achterhaald. De campylobacter en salmonella kunnen ongehinderd de keuring passeren, evenals medicijnresten en groeihormonen'. (Dissertatie Boyd Berends, Universiteit Utrecht, de Poelier 1999-2).

9 Er zijn weinig sectoren met zo'n groot grijs circuit als juist wild in relatie tot horecaleveranties. Enkele jaren geleden was de sector om die reden al doelwit van een grote FIOD ⁶⁾ operatie. Niemand heeft een goed beeld van de omvang van de ongecontroleerde achterdeurleveranties, maar niemand ontkent dat de omvang zeer aanzienlijk is en de controle in termen van economie en volksgezondheid afwezig.

10 Juist bij een zeer divers en onder slecht gecontroleerde omstandigheden verkregen product als wild is het griezelig wanneer het drager kan zijn van een scala aan slecht controleerbare en/of niet gecontroleerde ziekten als pseudo tbc, paratyfus, botulisme, myxomatose, leverbot, blaasworm, vlekziekte, haarwormen, de ziekte van Aujeszky etc. Over de ziekten die bij de diverse soorten wild allemaal voor kunnen komen heeft de KNJV een achtenveertig pagina's tellend boekje laten verschijnen. Dat boekje is bij De Faunabescherming ter inzage en geeft een beeld aan welke risico's ongecontroleerd vlees Nederlandse consumenten bloot stelt.

11 Zoals de KNJV secretaris aangeeft is in het buitenland geschoten wild vrijwel altijd slachtoffer van zeer onethische jachtmethoden. Argentijnse reeën worden met hagel geschoten, herten uit Australië en Tsjechië zijn het gehele jaar door vers leverbaar en zullen dus ook het gehele jaar door worden geschoten, ook in draag- en zoogtijd. Wanneer 80% van het aanbod in Nederland op een dergelijke onethische wijze is verkregen (volgens eigen opgave van de sector!) en de rest afkomstig is uit bio-industrie of ongecontroleerde danwel slecht gecontroleerde omstandigheden in eigen land, is er alle aanleiding voor een collectieve boycot van het product wild. Wanneer 90% van een product hetzij fysiek, hetzij uit ethisch oogpunt als besmet moet worden beschouwd, is er geen enkele legitimatie om het te eten of het eten ervan te propageren.

12 HKH Prinses Margriet, bewoonster van Het Loo en echtgenote en moeder van fervente zwijnenjagers, weet als geen ander 'hoe wild wordt klaargemaakt'. Om die reden verzet ze zich tegen de hofjacht in haar huidige vorm (volgens een bericht in de Volkskrant bezocht ze zelfs de toenmalige ministers Van Aartsen en Zalm om een inperking te bepleiten, tegen de zin van Hare Majesteit). In Margriet nummer 40 van 1-8 oktober 1999 laat ze blijken 'erg van vegetarisch eten te houden en ook graag anderen ervan te willen overtuigen dat vegetarisch eten heerlijk kan zijn'. Een duidelijker signaal van iemand die zo ingewijd en betrokken is, is nauwelijks denkbaar.

13 De invoer van wild is zeer oncontroleerbaar. De cijfers van het Centraal Bureau voor de Statistiek laten zien dat van het vlees en eetbare slachtafval van wilde konijnen en hazen 2.422.565 kg geheim is op een totale invoer van 4.486.682. Bij kwartels is 64.857 kg geheim bij een totaalimport van 116.146 kg en bij overig wild is de herkomst van 1.396.796 kg op een totaal van 3.747.350 kg geheim. Wanneer de herkomst van grofweg 50% van deze wildcategorieën niet controleerbaar is voor het publiek en de bevoegde instanties, faalt democratische controle. Alleen al om die reden zou de overheid maatregelen moeten treffen die de herkomst van wild (naar land, dodingsmethode en levenscyclus) volledig inzichtelijk maakt. Zolang die inzichtelijkheid er niet is, is het voor consumenten onmogelijk een verantwoorde afweging te maken en zou van het eten van wild per definitie moeten worden afgezien.

14 Jagen verstoort niet alleen de dieren die worden bejaagd, maar de gehele natuur. Alleen al om die reden zou het eten van wild niet moeten worden geassocieerd met de natuur maar met de verstoring

PITTIGE POMPOENSOEP
(met dank aan en vrij naar
HKH Prinses Margriet)

Ingrediënten

1000 g oranje pompoen (biologisch);
1 grote courgette;
2 uien;
2 teentjes knoflook;
1 stukje gemberwortel van circa 2 cm;
3 eetlepels olie;
2 theelepels kerriepoeder;
1,5 l groentebouillon;
peper;
zout;
4 eetlepels fijngehakte koriander;
50 g fijngehakte cashewnoten.

Bereiding

Kook de in kleine stukken gesneden pompoen (pitjes verwijderen) met schil 10 minuten in 1,5 liter groentebouillon en maak na het koken een gladde massa met behulp van de staafmixer. Snipper de ui, schil de gemberwortel en snij deze fijn en pers de knoflook uit. Snij de courgette in kleine blokjes. Fruit de ui met de knoflook in de olie glazig in een koekenpan. Bak de courgette en de gemberwortel circa 3 minuten mee en voeg al roerend de kerrie toe. Voeg dit alles bij de pompoen en laat het geheel een paar minuten zachtjes stoven. Pureer de soep met een staafmixer of keukenmachine en breng op smaak met wat peper en zout. Laat de soep in 20 minuten op een laag pitje gaar koken. Schep de soep op borden en bestrooi deze met de fijngehakte cashewnoten en de koriander.

GEVULDE AUBERGINE MET
SPINAZIE, CHAMPIGNONS
EN PIJNBOOMPITTEN

Ingrediënten

2 grote aubergines gehalveerd;
2 eetlepels olijfolie;
1 kleine ui fijngehakt;

2 teentjes knoflook uitgeperst;
 250g champignons in plakjes;
 350 g verse gewassen wilde spinazie;
 75 g zongedroogde tomaten;
 50 g Parmezaanse kaas;
 6 eetlepels verse roomkaas;
 3 eetlepels croutons;
 geraspte schil van citroen;
 25 g geroosterde pijnboompitten;
 peper;
 zout.

Bereiding

Verwarm de oven voor op 200 °C.

Breng een grote pan met water aan de kook en doe er de auberginehelften in. Kook deze ongeveer 5 minuten en laat de aubergines dan goed uitlekken.

Droog de aubergines af met keukenpapier. Doe de aubergines in een braadslee, bestrijk ze met

1 eetlepel olijfolie en bak ze

20 tot 25 minuten tot ze zacht en lichtbruin zijn. Schep het vruchtvlees uit de auberginehelften (er moet nog ongeveer 1 cm vruchtvlees achterblijven) en hak het grof.

Verhit de rest van de olie in een grote wok en bak daarin de ui en de knoflook 4 tot 5 minuten totdat de ui glazig is.

Voeg het auberginevruchtvlees toe en bak het geheel een paar minuten.

Voeg dan de champignons, de zongedroogde tomaten en de grof gesneden wilde spinazie (dikke stelen verwijderen) toe en bak die ongeveer

5 minuten mee. Haal de pan van het vuur en roer de Parmezaanse kaas, de verse roomkaas en wat peper en zout door het mengsel. Meng in een kom de croutons, de citroenrasp, de pijnboompitten en peper en zout naar smaak. Schep het auberginemengsel in de gehalveerde aubergines en besprenkel de bovenkant met het croutonmengsel. Zet de braadslee weer in de oven en bak de gevulde aubergines nog 10 tot 15 minuten totdat de bovenkant goudbruin is.

daarvan. Nog steeds worden in Nederland wilde zwijnen in barbaarse drijfjachten bejaagd en jonge vossen (concurrenten van jagers als het om buit gaat!) doodgeknuppeld door jagers. Alleen een eenduidig afwijzen van dergelijke praktijken door het publiek zal jagers en politici op andere gedachten kunnen brengen. Wie wild eet, doet aan impliciete ondersteuning van de jacht of wordt in elk geval door jagers opgevoerd als steun voor hun handelen.

15 Uit diverse onderzoeken blijkt dat 30-60% van de ganzen en eenden leeft met hagel in het lichaam doordat ze ooit (niet dodelijk) door hagel uit een jachtgeweer geraakt zijn. Wie wild eet heeft geen enkele garantie dat de bereider van het wild adequaat om de oude schotwonden heen heeft gesneden.

Los daarvan is het de vraag of een 'productiemethode' die leidt tot zoveel dierenleed van 'ziekgeschoten' dieren waarvan een groot deel verkommt in de natuur, via de consumptie van wild zou moeten worden gesteund.

¹⁾ Inspectie Waren en Vlees.

²⁾ Rijksdienst voor de keuring van Vee en Vlees.

³⁾ Algemene Inspectiedienst.

⁴⁾ Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij.

⁵⁾ World Health Organization.

⁶⁾ Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst.

WILDE CITATEN

- Koop wild of gevogelte altijd bij een vertrouwd poelier die een reputatie heeft hoog te houden en u dus het beste zal leveren. U zult dan van vele onaangenaamheden verschoond blijven.

(www.knjv.nl)

- De consumptie van wild is de laatste jaren sterk toegenomen. Werd in 1994 bijna 5 miljoen kg wild geconsumeerd, in 1998 was al 9 miljoen kg nodig. Wild is het meest natuurlijke vlees dat er in ons land te koop is. De dieren hebben het hele jaar vrij in de natuur kunnen rondlopen dat proef je, want wild is scharrelvlees bij uitstek. (Folder Nationale Wildweek)

- Anderzijds weten de commissieleden dat niet alles rond het wild door het publiek positief wordt beoordeeld. Het schieten van de dieren is voor velen al voldoende om juist dit product de rug toe te keren.

(Commissie voorbereiding Nationale Wildweek, De Poelier 1999-8)

- Wij moeten beheren en dus dieren afvangen. Anders lopen zij ons onder de voet.

(KNJV secretaris Gerard Alferink tijdens brainstorm Nationale Wildweek, De Poelier 1999-8)

- Met name in het buitenland wordt er vaak maar lukraak en louter voor het plezier geschoten zonder dat er ook maar een pietsie aan de natuur wordt gedacht.

NOEDEL MET ROERGEBAKKEN BROCCOLI EN PADDESTOELEN VAN HET SEIZOEN

Ingrediënten

750 g broccoli;
250 g oesterzwammen en
kastanjechampignons of shii take;
2 rode uien;
1 stukje gemberwortel van 2 cm;
2 teentjes knoflook;
2-3 eetlepels olie;
1 dl groentebouillon;
1 dl witte wijnazijn;
1 eetlepel sojasaus;
1 theelepel maïzena;
peper;
zout;
1 theelepel sesamololie;
1 eetlepel geroosterd sesamzaad.

Bereiding

Snij de stengel van de broccoli, schil deze en snij in plakjes. Verdeel de rest in roosjes. Snij de paddestoelen in kwarten en snipper de uien. Rasp de gemberwortel. Roerbak de ui en de uitgeperste knoflook kort in de olie. Zet het vuur iets lager en bak eerst de gember een minuut en dan de broccoli en paddestoelen circa 3 minuten. Giet de bouillon erbij en laat 5 minuten stoven. Roer een papje van de sojasaus, de maïzena en de azijn en bind het vocht ermee. Breng op smaak met peper en zout. Voeg de sesamololie toe en bestrooi het geheel met het sesamzaad. Serveer met noedels.

WARME APPELTJES
MET NOTEN EN GEMBER
EN PECAN CARAMEL IJS

Ingrediënten

50 g amandelspijs;
4 velletjes bladerdeeg;
3 eetlepels grote rozijnen;
2 eetlepels bakgember;
4 zoetzure appels (Alkmene of Elstar);
50 g pecannoten;
1 citroen;
1 theelepel kaneel;
3 eetlepels bruine basterdsuiker;
boter om in te vetten;
4 bolletjes Pecan Caramel ijs (Hertog);
4 takjes munt.

Bereiding

Verwarm de oven voor op 175 °C.
Borstel de citroen schoon, rasp
het geel van de schil en pers het
vruchtvlees uit. Prak de amandelspijs
met een vork los met 2 eetlepels
citroensap. Roer de rozijnen, de
bakgember en de citroenrasp door de
spijs. Boor de klokhuizen en een deel
van het vruchtvlees uit de geschilde
appels, zodat er ruimte is voor de
vulling. Snij een stukje van de
onderkanten van de appels, zodat
deze kunnen staan.

Wrijf de binnen- en buitenkanten in
met citroensap. Vul ze met het
spijsmengsel en duw de vulling goed
aan. Maal of hak de pecannoten fijn
en roer er de kaneel en de
basterdsuiker door. Zet dit mengsel
klaar in een diep bord. Bestrijk de
appels rondom met de gesmolten
boter en rol ze daarna door
het notenmengsel, zodat ze aan alle
kanten bedekt zijn. Pak ze daarna in
in het bladerdeeg.

Zet de appels in een ingevette
ovenschaal. Bak de appels
circa 30 minuten in de oven tot ze
gaar zijn en het bladerdeeg goudbruin
is. Serveren op bord met takje munt
en bolletje Pecan Caramel ijs.

*Receptuur pompoeensoep geïnspireerd
op Margriet nummer 40, persoonlijk
vegetarisch buffet recept
van HKH Prinses Margriet.*

*Overige basisreceptuur afkomstig van
www.vega.topia.com
bewerkt door Niko Koffeman, met
dank aan Jan Liefink*

Dit wild maakt wel minimaal 80% van het geschoten wild
uit dat in Nederland wordt verhandeld.

*(Uit een gesprek met KNJV secretaris Gerard Alferink tij-
dens brainstorm Nationale Wildweek, De Poelier 1999-8)*

- We zouden wellicht er naar toe moeten om ook anderen
aan het diner te laten deelnemen om het scherpe beeld
van wild en de jacht wat te nuanceren. We kunnen
bijvoorbeeld Kritisch Faunabeheer een paar stoelen ter
beschikking stellen. Maar ik denk ook
aan TV persoonlijkheden of sportmensen. In die sectoren
zijn we eigenlijk niet voldoende vertegenwoordigd.
*(KNJV secretaris Gerard Alferink tijdens brainstorm
Nationale Wildweek, Poelier 1999-8)*

- Ik vraag mij oprecht af of al die trammelant niet is
ingegeven door een paar zielepoten die elk smetje uit alle
versproducten verwijderd willen zien. Het liefst zou men de
dieren steriel op laten groeien, slachten natuurlijk in
machines waar alleen gezuiverde lucht bij kan komen, en
meteen invriezen als hapklare brokken vlees. En dan
natuurlijk ingevroren opeten.

Door die zielepoten en hun angsten wordt de poelier en
zijn verskameraden en hun toeleveranciers overspoeld met
hygiëne eisen. Maar die eisen zijn niet recht evenredig met
de slachtoffers die vlees (of ander vers) maakt. Met andere
woorden de inspanning staat niet in verhouding tot het
beetje leed dat dit voedsel veroorzaakt.

En bovendien, veiligheid voor allen is nooit mogelijk.
Moeten die vele miljoenen die de sector uitgeeft om
de eerste de beste oet te behoeden voor zijn eigen fouten,
verder opgeschroefd worden om een paar maagziekten
per jaar te voorkomen?

(Columnist Haas, De Poelier 1999-5)

- De werkmethode van de RVV als controlerende
instantie is bijna honderd jaar oud en dus achterhaald. De
campylobacter en salmonella kunnen ongehinderd de keu-
ring passeren, evenals medicijnresten en groeihormonen.
*(Dissertatie Boyd Berends, Universiteit Utrecht,
De Poelier 1999-2)*

- Reeën hebben er een derde vijand bijgekregen.
Naast het verkeer en de jagers vormen de aanhoudende
regenbuien een grote bedreiging. De levensbedreigende
ziekte leverbot ligt op de loer. Ik wil niet direct de
noodklok luiden, maar ik maak mij wel zorgen.
*(J. Kotter van de stichting reeënonderzoek Nederland,
Drentse Courant 16-1-1999)*

- Halverwege de decembermaand stond er een bericht in
de krant van een voormalig poelier die werd betrappt op
het her en der neerzetten van vuilniszakken met de
resten van tweehonderddertig eenden en achttien ganzen.
De Algemene Inspectiedienst van het ministerie van
landbouw etc. kwam de man al snel op het spoor. Blijkt
dat deze voormalige poelier in de loop van het jaar maar
liefst twaalfhonderd dieren illegaal had geslacht. En erger
nog bleek dat deze oud-poelier de beesten niet zelf opat
maar ze te leveren aan poelers, restaurants en
groothandelaren. Lekker goedkoop natuurlijk en lekker
zwart natuurlijk. Begrijpelijk dat je voor zoiets kan

zwichten, maar het bericht is na al dat gezeur over salmonella en campylobacter natuurlijk best wel link. (Columnist Haas, *De Poelier*, 1999-2)

- Met de komst van het wildseizoen kan de wildkroket worden gepromoot. Maar dan wel eentje waar je het wild goed in kan proeven.

(*Telegraaf* journalist Stan Huygens als adviseur van de commissie Nationale Wildweek, *De Poelier*, 1999-8)

- De Nationale Wildweek heeft feitelijk weinig follow up. Na de promotieweek wordt het immers weer te stil rond het wild. Tegen het einde van de bespreking kwam er nog een keur van ideeën los. Omdat de start van de nationale Wildweek (nu de achtste alweer) traditioneel op de Veluwe wordt gehouden, zou het een aardig idee zijn om een stad aan dat fenomeen te verbinden; Apeldoorn Wildstad bijvoorbeeld.

(*Verslag brainstorm commissie Nationale Wildweek*, *De Poelier*, 1999-8)

- Het orgaanvlees van herten en wilde zwijnen, geschoten op de Veluwe bevat zoveel zware metalen dat het zou moeten worden beschouwd als chemisch afval. Iemand die 200 gram nieren van deze dieren eet, krijgt veertig maal zoveel cadmium binnen als de WHO toelaatbaar acht. (Vrij citaat uit dissertatie Johannes Wolkers, *Undernutrition in wild boar, Sus scrofa en red deer, Cervus elaphus, the relation between tissue composition and nutritional status*, Universiteit Utrecht 1993, isbn 90-393-0306-1)

- Met name in de maanden oktober t/m december staat vlees van 'wild' bij een toenemend aantal restaurants op de menukaart. Uit oriënterend onderzoek is gebleken dat 'wild' bemonsterd bij de horeca microbiologisch gezien regelmatig van matige kwaliteit is. Door te lange bewaring worden met name voor het totaal kiemgetal en het aantal pseudomonas bacteriën nogal eens te hoge waarden gevonden.

(*Rapport inspectie gezondheidsbescherming Zutphen*, mei 1997)

- In totaal 59 (44,7%) van de 132 onderzochte wild-monsters hadden een totaal kiemgetal groter dan 10 kve/g en waren dus 'niet acceptabel'. Deze hoge totaal kiemtellingen zullen vooral zijn ontstaan door te lange bewaring van de rauwe produkten in de koeling. Doordat stukken vlees van wild vaak vacuüm worden bewaard, vormen Lactobacillen vooral de bederfflora. De hoge aantallen Enterobacteriaceae die in een aantal monsters werden gevonden, wijzen op een onhygiënische behandeling van het wild tijdens de bewerking.

(*Rapport inspectie gezondheidsbescherming Zutphen*, mei 1997)

- Het blijkt niet mogelijk een representatieve cijfermatige benadering van de praktijk te geven zoals door u is gevraagd.

Het in mijn antwoord gegeven percentage van de totale Nederlandse wildconsumptie die afkomstig is van eigen bodem, geeft een goede indruk van wat er momenteel

aan gegevens beschikbaar is. Deze informatie is afkomstig van branchegerichte organisaties. Het blijkt echter niet mogelijk expliciet aan te geven om hoeveel dieren en van welke diersoort het gaat, omdat er zoveel subjectieve factoren zijn. Op dit moment is het ook (nog) niet mogelijk aan te geven hoeveel vrij wild, opgesplitst naar diersoort, er jaarlijks aan een veterinaire keuring wordt onderworpen. De verwachting is dat de eerste (voorlopige) gegevens van de RW begin volgend jaar beschikbaar komen.

(Brief van drs. J.M.P. den Hertog, Hoofd Signalering VP/VT inspectie W&V Zutphen, d.d. 23-09-1999 aan Natuurbescherming Nederland)

INTERNIST WAARSCHUWT VOOR ERNSTIGE LICHAMELIJKE RISICO'S VAN JACHT

De Roermondse internist W. Grave, verbonden aan het Laurentius Ziekenhuis, waarschuwt in het blad 'de Nederlandse Jager' in de aanloop naar het nieuwe jachtseizoen voor gevaarlijke hartritimestoornissen of zelfs acute hartsdood tijdens het jagen. Hij baseert zich daarbij op een Amerikaans onderzoek van enkele jaren geleden onder hertenjagers door Susan Haapaniemi uit Royal Oak Michigan. Ze stelt dat het aantal jagers dat tijdens de jacht overlijdt aan een hartaanval groter is dan het aantal dat overlijdt aan schotwonden. De emoties en lichamelijke verschijnselen die elke reebokjager kent, zo stelt Grave, gaan gepaard met een aanzienlijke versnelling van de hartslag.

Tijdens het onderzoek onder hertenjagers werd eerst tijdens een inspanningstest de maximaal toegestane hartslag vastgesteld. Daarna werden de jagers uitgerust met een hartmonitor en geobserveerd tijdens het besluiten van de herten, het op de korrel nemen, het schieten, het opensnijden en het wegdragen van het hert. Van de vijftientig onderzochte jagers hadden er eenentwintig een hartslag sneller dan 85% van de maximaal toegestane hartfrequentie. De hartslag steeg tot 114% van de maximale hart-frequentie bij het op de korrel nemen van het hert, 118% tijdens het schot en 116% tijdens het wegdragen. Deze staat van opwindning en bijbehorende snelle hartslag kan soms een uur aanhouden. Bij 40% van de onderzochte jagers ontstonden er afwijkingen in het electrocardiogram die niet eerder waren gemeten. De Amerikaanse hartstichting raadt jagers aan ruim voor het jachtseizoen dagelijks dertig minuten te wandelen. Jagers boven de vijfenveertig die roken, hoge bloeddruk hebben, een hoog cholesterolgehalte of suikerziekte hebben of weinig lichaamsbeweging krijgen, zouden een inspanningstest moeten doen. Voor de jacht zou niet gerookt, gedronken of zwaar gegeten moeten worden en jagers zouden bij voorkeur niet alleen het veld in moeten gaan. The New York Times beschreef de nieuwe risicofactor voor het optreden van hartaanvallen bij het starten van de hertenjacht in Amerika als 'buckfever'.

De Faunabescherming ziet in de uitkomsten van het onderzoek een bevestiging van haar stelling dat jagers zich bij de uitoefening van hun hobby te zeer laten leiden door driften en emoties. Reeds langer was bekend dat zich bij jagers lichamelijke verschijnselen voordoen die wijzen op een aanzienlijke staat van opwindning tijdens het schieten van herten of reeën. De Faunabescherming pleit er al jaren voor de discussie rond met name jachtwetgeving los te koppelen van emoties en vooral rationeel te benaderen.

Niko Koffeman

FAUNABESCHERMING VRAAGT KONINKLIJKE HOUTVESTER OM OPHELDING OVER KANS OP VERVUILING EN BESMETTING FAUNA

Waarnemers van De Faunabescherming zijn tijdens hun voorbereidingen op het hofjachtseizoen gestuit op bovengrondse lozingen van afvalwater van restaurant De Echoput aan de Amersfoortseweg te Apeldoorn. De waarnemers troffen een buis aan die achter de Echoput onder het hek van het kroondomein en het fietspad in de Koninklijke houtvesterij Het Loo (Elspeterweg) loopt en open afvalwater loost op een kennelijk voor dat doel gegraven kuil. Hoewel de lozingsplaats in voor het publiek verboden gebied ligt, is ze gemakkelijk vanaf het fietspad te bereiken.

De Faunabescherming heeft de gemeente Apeldoorn en de Koninklijke houtvester ir. Kuper per brief om opheldering gevraagd over deze lozingen. Zelfs wanneer riolering in het buitengebied ontbreekt moeten er meer elegante manieren zijn om afvalwater kwijt te raken dan via open lozing op een beschermd natuurgebied. In het verleden werd bekend dat het voederen van swill (afval van restaurantkeukens) mogelijk de oorzaak vormde voor de verspreiding van besmettelijke ziekten onder varkens. Om die reden is er ook een verbod ingesteld op bijvoeren van (wilde) varkens met swill. De Faunabescherming wil van gemeente en Koninklijke houtvesterij weten in hoeverre er gevaar bestaat dat het afvalwater pathogenen zou kunnen bevatten en een mogelijke besmettingshaard zou kunnen vormen voor in het Kroondomein levende dieren.

Bovendien wil de Faunabescherming inzage in eventuele afgegeven vergunningen en eventueel verricht milieuonderzoek terzake. Restaurant de Echoput staat bekend om haar uitgebreide wildmenu, onder meer met wild afkomstig uit het kroondomein. Hoewel het restaurant haar Michelinsterren verloor staat het nog steeds als redelijk gerenommeerd bekend. De Faunabescherming is van mening dat dat extra verantwoordelijkheden met zich meebrengt, ook waar het de lozing van afvalwater betreft.

Vergeleken met de geleidelijke veranderingen die zich in de loop der eeuwen onder invloed van de mens in het plantendek van Europa voltrokken, ging het in Noord-Amerika allemaal in een razend tempo. Met een nietsontziende ontginningsdrift werd in amper twee eeuwen de bijna ongeschonden, natuurlijke vegetatie van dit werelddeel gedecimeerd tot enkele procenten van wat het was voordat de invasie van de Europeanen begon. In tegenstelling tot Afrika (zie Argus 98/4 en 99/1) was het de Europeanen niet te doen om het leegroven van het nieuwe werelddeel, maar om het in bezit te nemen en zich permanent te vestigen. De dierenwereld zou deze honger naar land en de gevolgen van het begrip 'in bezit nemen' aan den lijve ondervinden.

Het genadeschot (5) Na twee eeuwen van grof geweld

ONGEREPT NOORD -AM ERIK AA IN RECORD TE

Gerard Ellenbroek

Tot aan het begin van de 17de eeuw werd Noord-Amerika nog vrijwel geheel bedekt door haar oorspronkelijke vegetatie. Het koude noorden van het continent, het tegenwoordige Canada en Alaska, was bedekt met uitgestrekte naaldwouden en toendra's, die in de oostelijke helft van het continent naar het zuiden toe overgaan in een gematigde zone met gemengd naald/loofbos en tenslotte in het loofbos dat de gehele oostelijke helft van het werelddeel bedekte. In het gebied van de Rocky Mountains in het westen van Noord-Amerika strekten de naaldbossen zich naar het zuiden uit tot voorbij de veertigste breedtegraad. Rondom de zuidelijke punt van dit gebergte liggen de grote droogte gebieden: het grote bekken, de woestijngebieden van Nevada, centraal Mexico en New-Mexico en de prairies, de Great Plains, van Texas, Kansas en Colorado. Rondom de Golf van Mexico, in de zuidelijk punt van Florida en op de Caribische eilanden groeide (sub)tropisch regenwoud. De verscheidenheid aan landschapstypen

onder verschillende klimatologische omstandigheden zorgde voor de variatie in de vegetatie en in het daarmee samenhangende dierenleven. Tot zo'n drie eeuwen geleden kon de natuur zich ongestoord ontwikkelen zonder veel invloed van de mens. De oorspronkelijke bevolking van Noord-Amerika, de indianen, leefden in een opmerkelijke harmonie met de natuur. Hun legendarische band met de bizon zou uiteindelijk mede-oorzaak worden van de catastrofale slachting onder deze dieren...

Ontbossing

Na de 'ontdekking' van Amerika door Columbus duurde het nog ruim een eeuw voor het continent ontdekt werd als toevluchtsoord voor Europese bannelingen en gelukszoekers. Maar toen de stroom eenmaal op gang was gekomen, leek zij ook niet meer te stuiten. Het gevolg was dat grote gebieden in zeer korte tijd werden ontdaan van hun oorspronkelijke begroeiing om plaats te maken voor farms en ranches. In tegenstelling tot Europa, waar

planten- en dierenleven de tijd kregen om langzaam aan de veranderende omstandigheden te wennen, werd Noord-Amerika in zeer korte tijd overspoeld met mensen die, gewapend met moderne, technische hulpmiddelen, het landschap naar hun hand trachten te zetten. Van de oorspronkelijke 170 miljoen hectare bos in de oostelijke helft van de Verenigde Staten bestaat nu nog slechts 7 à 8 miljoen hectare waarvan nog slechts een fractie oorspronkelijk bos is. De rest is aangeplant of geregenereerd bos op verlaten landbouwgrond. Aanvankelijk werden alleen de bossen in de dalen gerooid, maar al spoedig breidden de nieuwe bewoners van Amerika hun verwoestende activiteiten uit op de hellingen en uiteindelijk moesten ook de heuveltoppen eraan geloven. 'Ze beschouwden de natuur als hun vijand en meenden dat de natuurlijke rijkdommen van het continent onuitputtelijk waren' schrijft Drost in zijn boek 'Avant que la nature meurt'. Wat dit betekende voor de Amerikaanse dierenwereld laat zich gemakkelijk raden.

NSE NATUUR

MPO TEN ONDER

Trekduif

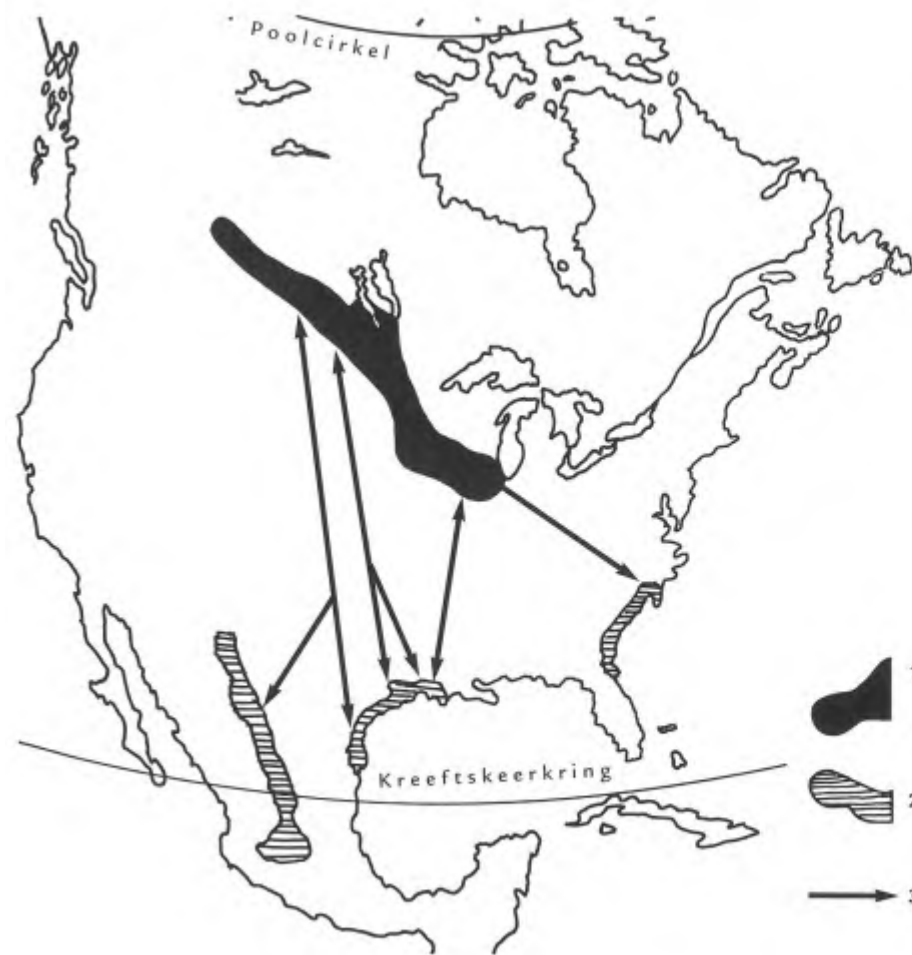
Een uiterst triest voorbeeld van de vernietigingsdrift van de mens vormt de geschiedenis van de trekduif, *Ectopistes migratorius*. Deze vogel kwam oorspronkelijk in enorme aantallen voor in de loofbossen in de oostelijk helft van Noord-Amerika, van Zuid-Canada tot aan Virginia en Mississippi. De vogels, die fraai gekleurd waren, leefden in kolonies en voedden zich met allerlei plantaardige producten, eikels, zaden, bessen, enz. maar ook wel met kleine ongewervelde dieren. Het vrouwtje legde slechts één enkel ei per broedsel, dat door beide ouders gezamenlijk werd uitgebroed. Door de grote aantallen dieren die zich soms in één boom nestelden, braken takken en soms zelfs hele bomen onder het gewicht. De trekbewegingen van de vogels wisselden van jaar tot jaar. Soms bleef een deel van de populatie in het westen van het verspreidingsgebied in Pennsylvanië en Massachusetts om te overwinteren, terwijl een ander deel doortrok naar het gebied rond de Golf van Mexico. Door zijn grote aantallen speelde de trekduif

een belangrijke rol in de ecologie van dit deel van Amerika. Indianen waren dol op het vlees van de trekduif, maar hun jacht op het dier had niet of nauwelijks invloed op de aantallen. Dat veranderde toen de blanken zich in het gebied vestigden. Tot dan toe spreken de overleveringen van onvoorstelbaar grote zwermen trekduiven van miljoenen en miljoenen dieren. Volgens waarnemingen broedden rond 1871 nog tenminste 136 miljoen dieren in een gebied van 2200 km² in Wisconsin (Drost, 1965). De achteruitgang van deze diersoort verliep echter onvoorstelbaar snel. Tijdens de trek wachtten duizenden blanke jagers de vogels op een schoten, puur voor de lol, midden in de zwermen hun geweren leeg. Ze namen niet eens de moeite om de gedode of gewonde dieren te verzamelen! Bovendien werden gedurende de broedtijd excursies georganiseerd om hele kolonies te beroven van hun jongen, die als een delicatesse werden beschouwd. Omdat men vaak niet alle nesten kon bereiken

werden bomen, waarin de broedkolonie zich bevond, gewoon omgehakt. Het is dan ook niet verwonderlijk dat het met de trekduif snel bergafwaarts ging. Na 1870 waren er nog maar heel weinig grotere kolonies over. De zwermen werden jaar in jaar uit kleiner en na 1880 werden nog slechts kleine groepen trekkende dieren waargenomen. In 1889 werd de laatste trekduif in het wild gezien. In 1909 loofde men nog een beloning van 1500 dollar uit voor degene die een broedend trekduivenpaar kon vinden. De beloning zou nooit worden uitbetaald.... Op 1 september 1914 overleed de laatste trekduif in een dierentuin in Cincinnati.

Carolina parkiet

Hetzelfde lot als de trekduif onderging de Carolina parkiet, *Conuropsis carolinensis*, een schitterende vogel, die oorspronkelijk leefde in de rivierbossen in het zuidoosten van de Verenigde Staten. Over de zeer snelle achteruitgang van deze in kleine groepen

Trompetkraanvogel, *Grus americana*
(Dieren in nood).

Verspreidingsgebied van de trompetkraanvogel, *Grus americana*.

1 Broedgebied/zomerverblijfplaats. 2 Overwinteringsgebieden. 3 Trekroutes.
(Naar Drost, 1965).

levende dieren bestonden verschillende hypothesen. Sommigen meenden dat de parkieten door een epidemie waren getroffen. Echter voor het verdwijnen van de Carolina parkiet is de mens zelf verantwoordelijk. Behalve om hun mooie veren en om hun vlees werden de dieren ook vervolgd om hun voedingsgewoonten. Het voedsel van de parkiet bestond voornamelijk uit zaden en vruchten. Daardoor werd de soort door de landbouw dan ook als 'schadelijk' beschouwd. Vooral dat laatste werd waarschijnlijk hun ondergang. Door een niet aflatende vervolging stierf de Carolina parkiet rond de eeuwwisseling in de vrije natuur uit. Pogingen aan het eind van de 19de eeuw om het dieren nog te behoeden voor uitsterven mislukten en in 1914 overleed ook de laatste Carolina parkiet in gevangenschap.

Trompetkraanvogel

Een van de ernstigst bedreigde vogelsoorten van Noord-Amerika is de trompetkraanvogel, *Grus americana*. Met zijn 125 cm. hoogte is de trompet-

kraanvogel de grootste vogel van dit werelddeel. De dieren broeden in het noordwesten van Canada. Ieder jaar trekken de dieren naar de oevers van de Golf van Mexico, om daar te overwinteren. De enorme afstanden waarover dit dier trekt, maken een adequate bescherming vrijwel onmogelijk. Ook hier weer is de directe bejaging door de mens de belangrijkste bedreiging voor het voortbestaan van de soort want de broedgebieden zelf blijken evenals de overwinteringsgebieden nog maar relatief weinig aangetast te zijn. In 1963 werden nog slechts 33 exemplaren van de trompetkraanvogel geteld; in gevangenschap leefden er toen nog zeven. Ondanks de bekendheid die er in de Amerikaanse media gegeven wordt aan de trek van de trompetkraanvogel, worden er tijdens die trek toch nog steeds dieren afgeschoten. Hoewel het vrijwel onmogelijk is om een diersoort met zulke hoge ecologische eisen in gevangenschap te kweken, onderneemt men daartoe toch pogingen. Het blijft echter de vraag of deze diersoort voor uitsterven

kan worden behoed en, als dat al zou kunnen, hoe de toekomst er voor dit dier dan zal uitzien.

Bizon

Een schoolvoorbeeld van soortvernietiging bij zoogdieren is dat van de Amerikaanse bizon, *Bison bison*, wiens vrijwel volledige uitroeiing één van de zwartste bladzijden uit de geschiedenis van de menselijke bemoeienis met de natuur vormt (Drost, 1965). Eens bewoonde dit geweldige dier de grote vlakten van midden Amerika van het Eriemeer in het noorden tot in Louisiana en Texas in het zuiden. Op zoek naar voedsel trokken de dieren jaarlijks over grote afstanden, waarbij ze eeuwenlang dezelfde routes volgden. Oorspronkelijk leefden er zo'n veertig miljoen bizon op de laagvlakten, dertig miljoen in de prairiegebieden en vijf miljoen in de bossen van Noord-Amerika. Dat is erg veel voor een dergelijke grote diersoort waarvan een volwassen dier een gewicht van 1500 kilogram kan bereiken. De dieren leefden in evenwicht met hun omgeving

Verspreiding van de Amerikaanse bizon, *Bison bison*,
vóór 1800 (1) en nu (2). (Naar Drost, 1965).

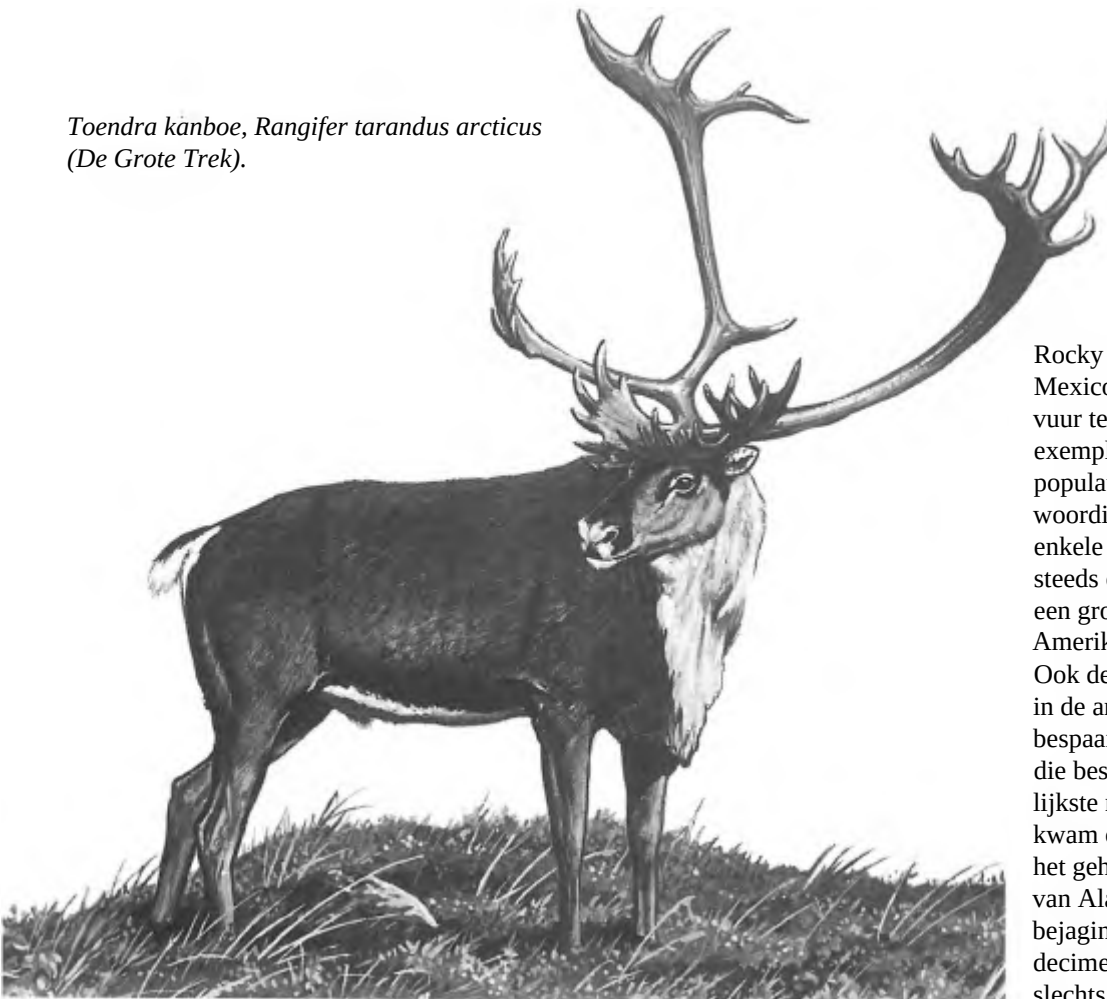
en hadden, met uitzondering van de jonge dieren, nauwelijks iets van roofdieren te duchten. De eerste blanken, die de enorme kudden zagen, waren diep onder de indruk. Maar het enthousiasme hield helaas niet op bij het schilderen van en schrijven over de machtige kudden. Al spoedig trokken mensen met minder ontzag voor de natuur naar de leefgebieden van de bizon en tegen het eind van de Amerikaanse revolutie begonnen de

eerste slachtingen. Hoe verder de kolonisten oprukten naar het westen, hoe meer de druk op de bizonpopulaties toenam. Echter niet alleen de honger naar bouw- en weidegrond waren de oorzaak van de achteruitgang van de bizon. Het waren vooral de georganiseerde massaslachtingen die de diersoort noodlottig werden. Ruwweg kan men in de achteruitgang van de bizon twee perioden onderscheiden. Gedurende de eerste fase,

tussen ongeveer 1730 en 1840, werd de bizon langzaam uit zijn oorspronkelijke verspreidingsgebied verdrongen door de oprukkende boeren. De bizon werd op geringe schaal bejaagd voor het leer en voor de huiden en om hun verspreidingsgebied wat in te perken. Rond 1830 veranderde deze doelstelling. In de strijd tegen de Indianen wilden de blanken hun vijanden treffen door ze hun belangrijkste voedsel af te nemen. Daarnaast sprong de

Toendra k  nboe, *Rangifer tarandus arcticus*
(De Grote Trek).

commercie in op de jachtmogelijkheden die de bizon bood. In folders werd de Amerikanen op grote schaal de jacht op bizons aangeboden. Treinmaatschappijen boden reizen aan waarbij zittend vanuit een comfortabele coupé op de kudden kon worden geschoten. In veel gevallen werd van de afgeschoten dieren slechts de tong, die als een lekkernij gold, meegenomen. Tijdens het jachtseizoen 1872/73 werden er 200.000 dieren doodgeschoten. In totaal werden er in vijf jaar tijd 2    miljoen dieren gedood. De beroemde spoorweg van Santa F   vervoerde tussen 1872 en 1874 maar liefst 5    miljoen kilogram bizonbotten!

In 1880 was het aantal bizons zo sterk teruggedrongen, dat menig jachtreisorganisator de 'jacht op de laatste bizons' aanbood. De jagers, met het beeld van de enorme kudden nog op hun netvlies, konden lange tijd niet geloven dat ze de bizon werkelijk op de rand van de afgrond hadden gebracht en meenden dat de dieren zich in Canada en andere onherbergzame gebieden hadden teruggetrokken. In werkelijkheid was de bizon ook in Canada zo goed als uitgeroeid. Dat alles

had enorme sociale en economische gevolgen voor de Indianen, die in de barre winter van 1886/87 te lijden kregen onder een enorme hongersnood. Tot dan toe hadden de stammen min of meer in evenwicht met hun natuurlijke omgeving geleefd. Die tijd was nu voorgoed voorbij.

De vrijwel volledige uitroeiing van de Amerikaanse bizon is misschien wel de meest verschrikkelijke episode uit de geschiedenis van de relatie tussen de mens en de dierenwereld van Noord-Amerika.

Beschamend

De bovengenoemde voorbeelden, waarbij zeer individuenrijke soorten in recordtijd volledig werden uitgeroeid, staan helaas niet op zichzelf. Vele andere soorten, vooral dieren die erg tot de verbeelding van de jager spreken, ondergingen hetzelfde lot. De wapiti, *Cervus canadensis*, uit het grensgebied tussen Canada en de Verenigde Staten, de toendrakariboe, *Rangifer tarandus arcticus*, en de boskariboe, *Rangifer tarandus caribou*, beide uit het Noorden van Canada en de gaffelbok, *Antilocapra americana*, die op de hoogvlakten van de

Rocky Mountains van Canada tot aan Mexico leefde, kwamen zwaar onder vuur te liggen. Van de miljoenen exemplaren, waaruit de oorspronkelijke populaties bestonden, zijn tegenwoordig nog wat restpopulaties van enkele duizenden dieren over. En nog steeds oefenen deze diersoorten een grote aantrekkingskracht uit op de Amerikaanse jager.

Ook de roofdieren bleef, zoals we ook in de andere werelddelen zagen, weinig bespaard. De Grizzlybeer, *Ursus horribilis*, die beschouwd werd als het gevaarlijkste roofdier van Noord-Amerika, kwam oorspronkelijk op de vlakten van het gehele westen van het continent, van Alaska tot Mexico, voor. Felle bejaging, veelal uit pure sensatie, decimeerde de berenpopulatie tot nog slechts zo'n kleine duizend exemplaren. De lijst van diersoorten, die door de blanke Amerikanen zijn uitgeroeid of op het randje van uitsterven zijn gebracht, is nog veel langer. Het zou te ver voeren om in dit korte bestek nog meer soorten te behandelen. Maar zelfs zonder uitputtend te zijn kunnen we stellen dat onze voorouders zich in de 'nieuwe wereld' beschamend hebben gedragen. De manier waarop zij, als zogenaamd beschaafde mensen, in amper twee eeuwen tijd de natuur in een heel continent wisten te verwoesten, getuigt van een grote minachting voor de natuur. Dat gebrek aan respect voor flora en fauna zien we vandaag de dag nog bij veel blanken, die menen dat de natuur kan worden gebruikt om enkel hun eigen driften te bevredigen. Het wordt hoog tijd dat de natuur zijn eigen waarde terug krijgt en zich weer ongestoord mag ontwikkelen, zonder te hoeven lijden onder hebzucht van de mens en zonder de bemoeienis van mensen die denken beter te weten wat goed voor haar is.

Referenties

Voor de ontbrekende referenties wordt verwezen naar Het genadeschot (2 en 3) in Argus 98/2 en 98/3.

DE BUIT VAN VOS(S)

De jongeren binnen de Socialistische Partij 'ROOD' hebben op zondag 19 september tijdens een persconferentie op het Kroondomein hun ongenoegen laten blijken over de hofjachten.

Enkele dagen eerder was het Koninklijke jachtseizoen geopend. De jongeren sloten het schietseizoen en openden het fotojachtseizoen. SP-kamerlid Remi Poppe was aanwezig om de actie te ondersteunen.

Ook op 27 oktober was er een actie tegen de drijfjachten. Ditmaal door 'Kids voor Animals' de jeugdafdeling van de Dierenbescherming. De kinderen beeldden in Den Haag (bij de Tweede Kamer) een drijfjacht uit en kregen veel bekijks van de media. Hun mededeling was kort maar krachtig: Stoppen met die onzin.

Je hoort mensen wel eens zeggen dat de jeugd niet meer in actie te krijgen is. Dat geldt in ieder geval niet voor de jeugd van de SP en de Dierenbescherming! Dat zal de jachtlieden toch aan het denken moeten zetten.

In het plaatsje Zwiep in de Gelderse Achterhoek las ik bij de uitspanning 'De Witte Wieven' op een tafel de tekst 'Stamtoafel veur jagers, vissers en andere leugenaars' Het is maar dat u (en zij) het weten.

In de vorige Argus riepen we u op om 'Fazanerieën' aan te melden. Er zijn inmiddels talloze meldingen binnengekomen. Waarnemers van de Dierenbescherming en de Faunabescherming hebben hun handen vol aan het nalopen van de tips. Meer informatie is echter altijd welkom bij ons secretariaat, telefoon (020) 641 07 98 of per telefax (020) 647 37 00.

Jagers in Barchem/Borculo kregen een extra aanbieding om nog eens wat te mogen schieten: de door het Dierenbevrijdingsfront losgelaten nertsen. Volkomen legaal, want wie een jachtakte heeft mag een nerts neerleggen. Voor het Dierenbevrijdingsfront misschien iets om over na te denken bij een volgende actie, want dit is natuurlijk koren op de molen van de schietgrage jongens.

De NWN (Nederlandse Vereniging voor Natuurtoezicht) heeft een nieuwe fabel de wereld ingestuurd: Door het rijke voedselaanbod zijn er zoveel zwijnen op de Veluwe, dat ze agressief worden en zelfs mensen aanvallen! Niet vermeld wordt, dat de heren van de NWN door het bijvoeren zelf medeverantwoordelijk zijn voor de hoge zwijnenstand. Overigens berust het hele verhaal natuurlijk op verzinsels van lieden die zich maar wat graag met hun geweer willen inzetten voor het 'onder controle brengen' van de agressieve zwijnen. Natuurlijk moet je altijd uitkijken bij in het wild levende dieren, maar dat ze nu plotseling extra agressief zouden zijn is je reinste flauwekul!

In de Leeuwarder Courant van 28 september lasen we (met plezier) het bericht 'De konijnenjacht op de Terschellinger Boschplaat wordt verboden'. Het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij wil niet langer de vereiste vergunningen afgeven. Dat betekent het einde van een oude eilander traditie, waarbij de konijnen met lichtbak en zogenaamde lange hond worden gevangen. De betrokken jagersvereniging,

De Ooster Combinatie, beraadt zich op actie. Tip voor LNV: *Verbied nog veel meer van dit soort tradities!*

Uit de kranten van 20 september: Dierenbescherming eist verbod op levende lokeenden bij plezierjacht. Volgens de Dierenbescherming fokken de jagers lokeenden speciaal voor de jacht en mogen die dieren alleen tijdens de jacht het water in. En hoe! Vlak voor de jacht begint worden de eenden voor een verdekt opgestelde jachthut met een baksteen aan hun pootjes in het water gegooid. Overvliegende eenden worden bij het zien van hun soortgenoten naar de jachthut gelokt, waardoor de jagers ze gemakkelijk kunnen neerhalen. De Dierenbescherming dringt bij

staatssecretaris Faber aan op een onmiddellijk verbod op het gebruik van lokeenden.

In deze rubriek heb ik er al eerder aandacht aan besteed: Werkgroepen die zich bezig houden met anti-jacht acties. In Markelo en omstreken is ook zo'n groep actief. Jan v.d. Berg is één van de drijvende krachten achter deze groep. Hij is ook secretaris van het 'Groepen overleg', dat de activiteiten van personen en de werkgroepen in verschillende regio's coördineert. Heeft u ook belangstelling voor dit overleg, neem dan contact op met Jan v.d. Berg, telefoon (0547) 36 13 22.

Jan v.d. Berg, Johan Belt en Harry Voss, leden van het groepenoverleg (foto: Rob Busser).

VAN EEN JAGER

In het huisorgaan van de KNJV 'De Nederlandse Jager' van juni jl. mijmert jager MJ. Geene vanuit zijn denkbeeldige bejaardenhuis in de toekomst op grappige wijze hoe het er straks voor die Nederlandse jager zal uitzien. Hij bedenkt daarbij dat nog dit jaar een samenwerkingsverband, een Flora en Fauna Beheers Eenheid (FFBS), wordt opgericht waarin naast onder andere jagers ook de Dierenbescherming en De Faunabescherming zitting zullen hebben. Hoewel de heer Geene grote moeite doet om in zijn artikel gekscherend over te komen, weet hij, zich onbewust daarvan, niet te voorkomen dat de lezer ondergaat dat zijn allesomvattende fascinatie voor Reintje de Vos allengs overgaat in frustratie. Hij was vast niet van plan om dat aan ons te openbaren. Zijn verzinsels zijn nog wel aardig als hij beschrijft hoe zijn computer hem van dag tot dag de gegevens verschaft over de verhouding tussen konijnen in het veld en de konijnenkadavers in vossenholen. Dat gaat via ingeplante chips in die dieren. Hoewel Geene ook verderop in zijn geschrift tracht een klaaglijke intonatie uit te sluiten, ontkom je niet aan zijn verontwaardiging over het feit dat aardhonden niet meer mogen worden gebruikt, afschotquota sterk zijn ingekrompen en er inmiddels zelfs objectieve, speciaal opgeleide mensen zijn die bij grote overlast op last van de overheid dieren verjagen of desnoods afschieten. Geene eindigt zijn ironisch bedoelde overpeinzingen - die hij ons vanuit zijn enkele tientallen

jaren in de toekomst vooruitgeschoven positie voorhoudt - dat hij de afgelopen 35 jaar vrijwel geen vogel meer heeft gezien. Dat hij zich niet meer kan herinneren hoe zangvogels eruit zagen. Maar... 'Vossen zien we overal rondom ons bejaardenhuis in Nederland', is de laatste droevige zin van zijn epistel. Toch onderga je, al lezend, hoe de aanvankelijk humorvolle

prozapoging van deze jager teloorgaat en de lucht-hartigheid verandert in een aanklacht tegen de samenleving die hem gefaseerd zijn grootste pretje afnam. Welk toekomstbeeld overjagen houdt hij zichzelf en ons voor? Misschien heeft hij inderdaad zijn kinderen nog kunnen meeslepen in zijn verdorven vrijetijdsbesteding. Maar ik acht het ondenkbaar dat, zoals hij schrijft, 'ook zijn

kleinkinderen en zijn achterkleinkinderen inmiddels weer volop jagen in Australië, Afrika en Zuid-Amerika, waar je' zoals hij voorziet 'tegen redelijke bedragen nog een stuk eerlijk vlees kunt schieten'. Geene schiet vlees. Dat hij daarvoor in zijn leven honderden dieren heeft doodgeschoten, doet hem niets. Dat hij daarnaast, voor zijn plezierbeleving, duizenden dieren voor het leven verminkte, gaat hem geen snars aan. Dat hij talloze dierenfamilies uit elkaar rukte, daar heeft Geene nooit een boodschap aan gehad. Geene schiet vlees en beseft niet dat zijn kleinkinderen dat soort opa's enge mensen zullen vinden. Want we gaan een toekomst tegemoet waarin kinderen beter leren dan ooit wie er wel deugt en wie niet. En jagers deugen niet. Terwijl de gemeenschap jagers in Nederland aan strenge banden legt, wordt hun kleinkinderen zeker geleerd hoe misdadig het is om zonder enige wetenschappelijke studie of ecologische belangstelling in het buitenland geweren op grof wild leeg te schieten. Aan die kinderen wordt voorgehouden dat zoiets valt onder de noemer van het toegeven aan ordinaire onbeheersbare lustgevoelens. Die kleinkinderen zullen zich afkeren van opa's die er nog steeds alles aan doen om hun morbide, niet te beteugelen jachtgenoegens in stand te houden. Dus meneer Geene, als u straks echt in dat rusthuis zit, moet u dergelijke denkbeelden niet meer propageren. Want die kleinkinderen van u praten in hun eigen taal dan over u als 'een waardeloze shit-opa'.

Bob Hagen

Foto's: Geurt Besselink

JACHTTOERISME

Onlangs publiceerde het Duitse jagersblad 'Wild und Hund' (1999/15) een interview met een medewerker van het World Wide Fund for Nature (in ons land beter bekend als het Wereld-natuurfonds), de heer Günther Merz. Merz is, volgens het blad 'expert op het gebied van soorten-bescherming' van de genoemde organisatie. Je zou verwachten dat iemand met een dergelijke functie niet door een jagersblad zou worden geïnterviewd omdat hij weinig sympathie zal koesteren voor de praktijken van jagers. Zeker wanneer het gaat om een onderwerp als 'jachttoerisme'. Mis. De heer Merz heeft een mening, die wél lijkt te stroken met het jagersbelang. En dat komt de Duitse jagers natuurlijk goed van pas in een tijd dat steeds meer mensen gaan beseffen dat jachtreizen niets met natuurbeheer, laat staan met natuurbescherming te maken hebben. Ook De Nederlandse Jager, het blad van de KNJV, pikt graag een korreltje mee van de vette jachtreiskluif en gaat begerig in op de uitlatingen van de 'deskundige' van het WWF. Onder de titel 'Zonder jachttoerisme zou Afrika nog meer dieren verliezen' wordt het interview met Merz integraal afgedrukt, aangevuld met een korte inleiding waarin al meteen duidelijk wordt wat de bedoeling van de redactie is:

jachttegenstanders misbruiken deze reizen om jagers af te schilderen als brute moordenaars zonder zich te verdiepen in de achtergronden van het natuurbeheer van deze reizen'. Maar wat heeft de WWF-expert nu eigenlijk te melden? Op de eerste plaats stelt hij dat het WWF een duurzame 'benutting van de natuur' (door de

mens) bepleit. Jacht moet volgens hem voldoen aan drie voorwaarden:

- 1 Behoud van leefmilieu, biotoop en diersoorten;
- 2 Inkomsten van de jacht dienen deels terug te vloeien naar natuurbescherming en
- 3 afschotquota dienen wetenschappelijk te worden vastgesteld en gecontroleerd.

En: de lokale bevolking moet ervan profiteren (vlees, geld of werkgelegenheid). Prachtig! *'Dus jachttoerisme is een soort ontwikkelingshulp?'* gooit de interviewer er gretig uit. Dat gaat Merz toch te ver en hij nuanceert dat het alleen als een alternatief gezien moet worden in regio's waar land- en bosbouw niet mogelijk of zinvol zijn. Wat hij daarmee bedoelt, wordt verder niet duidelijk gemaakt. Op de vraag waarom het WWF zich niet aansluit bij een totaal verbod op de trofeeënjacht antwoordt hij dat *'de jacht op grootwild een onderdeel moet zijn van een omvangrijk concept van natuurbescherming'*. Volgens Merz zou *'een verbod op den duur kunnen leiden tot de ineenstorting van programma's*

gericht op de duurzame benutting van wild, vooral in zuidelijk Afrika. Uiteindelijk zouden we nog meer dieren en diersoorten verliezen, terwijl de motivatie om populaties te beschermen zal dalen. Anders gezegd: wie aan jachttoerisme wil verdienen, zal er ook voor moeten zorgen dat er genoeg dieren zijn om op te jagen'. Einde citaat.

De eerlijkheid gebiedt mij te zeggen dat ik niet weet wie de heer Merz is, of hij juist is geciteerd en of de vertaling deugt. Als dat allemaal klopt, begrijp ik echt niet wat de man bezielt of uit welke bronnen hij zijn wijsheid put. Zelf heb ik een aantal jaren gewerkt in een natuurreservaat in Zambia en ik weet maar al te goed hoe de lokale bevolking denkt over de 'rijke Europeanen' die wél op 'hun' dieren mogen schieten terwijl zij daarvoor zélf als stroper opgepakt worden. Over motivatie gesproken! En wat betreft het 'profiteren van de jacht': de enige die echt profiteert van het jachttoerisme is de jachtreisorganisator, die grof verdient aan die arme sukkels, die, verslaafd als ze

zijn aan hun jachtpassie wél over de brug moeten komen om aan hun trekken te komen. Geloofd u echt dat zo'n dealer geïnteresseerd is in het wel en wee van zijn klanten? Laat staan in dat van zijn 'koopwaar'. Natuurlijk zijn landen als Zambia gebaat bij het toerisme. Bij mensen die komen kijken en genieten van de natuur en daarvoor goed betalen. Waar de lokale bevolking en zeker de natuur(bescherming) niet bij gebaat is, is de destructieve invloed van het jachttoerisme. Nu al weten we dat in Zuid-Afrika leeuwen worden gefokt, die net voordat de 'domme' blanke jager in een Landrover het 'ongerepte jachtveld' in wordt gereden, een schop onder zijn kont krijgt om voor de geweerloop langs te paraderen. Dat onze Europese natuur verworden is tot één grote speeltuin voor jagers is al erg genoeg. Je moet er toch niet aan denken, dat het in Afrika of in welk ander werelddeel ook zo moet gaan?

Gerard Ellenbroek

JONGE VOSSEN VOOR DE LENS

Afgelopen winter heb ik bij mij in de buurt een hut gemaakt in een bosperceel van bijna drie hectare. Een vijver voor de hut moest de vogels lokken op warme dagen. Om fraaie opnamen te maken was de hut bijna een meter in de grond gegraven en vanuit het kijkgat keek ik uit op een door dassen en vossen verbreed konijnenhol. Het hol lag in de buurt van een fraaie houtwal waar de dassen ook het nodige graafwerk hadden verricht. Achter de houtwal lag een groot weiland.

Bijna ieder jaar zag ik er jonge vossen en ook dit jaar wachtte ik met spanning af. Op koninginnedag zag ik tot mijn vreugde in de schemer jonge welpen met hun moeder spelen op het weiland. Door de verrekijker kon ik vijf welpen onderscheiden. Ze zaten in de houtwal, hemelsbreed nog geen honderd meter bij een woonhuis vandaan. Helaas kon ik er vanuit de hut niet op kijken. Gelukkig, ze waren er weer!

Een paar dagen later ben ik erbij gaan zitten. Om 10.00 uur in de ochtend zat ik klaar met camera en 500 mm lens, diverse lege dia-films en wat hondenbrokken. Om 14.00 uur lieten de jongens zich samen met hun moeder zien. De hondenbrokken werden gretig verorberd en de jongen verdwenen het hol weer in. Eén welp bleef buiten snuffelen of er nog meer brokken lagen. De dagen erna zag ik ze nog regelmatig totdat ik op een avond bij de hut langs liep en daar de welpen zag. Ze waren verhuisd naar het hol dat zo'n twintig meter voor de hut lag. Wat wil je als fotograaf nog meer! De

volgende ochtend ben ik er gelijk bij gaan zitten. Ik legde wat brokken aan de rand van de vijver in de hoop dat ze water zouden gaan drinken. Nadat ik wat brokken in het hol had gegooid en terug liep naar de ingang van de hut hoorde ik achter me de jonge vossen grommend het hol uitkomen. Ik ging snel naar binnen en niet eerder heb ik welpen zo om het voedsel zien vechten. Er waren twee jongen die niet voor elkaar onder deden en regelmatig rechtop met de voorpoten tegen elkaar aan het vechten waren. Ruim een week heb ik van het

schouwspel mogen genieten. Iedere keer dat ik brokken bij het hol neerlegde kwamen de jongen te voorschijn. Eén welp wist dan precies dat er in de buurt van de vijver ook brokken moesten liggen dus liet hij de rest van de broers en zussen bij het hol achter. Zelf durfde hij in de buurt van de vijver de brokken op te halen. Tijdens het eten waren ze druk in de weer. Om een opname te maken moeten ze even stil staan maar ik kon zo vaak fluiten als ik wilde, ze hadden alleen belangstelling voor de lekkernijen. Twee van de vijf jongen waren schichtig en

lieten zich niet zo makkelijk zien.

Na ruim een week verhuisde het stel naar weer een andere burcht. Deze lag ook in het bosje maar het was te dicht begroeid met dennen. Eén jong bleef en dat kreeg ik nog geregeld voor de lens. De jongen heb ik in augustus nog gezien. Ze zijn bijna niet meer te onderscheiden van hun ouders. Hun staart is alleen nog niet zo vol als die van een volwassen vos. Deze nieuwe generatie zal er zeer waarschijnlijk ook volgend jaar hun jongen weer groot brengen.

Geurt Besselink

